

8

August
2010

cena 0,19 euro (6 Sk)

Staroturiansky

Remeslá našich predkov 2009

Leto sa láme...

Dni sa krátia, noci sú dlhšie a chladnejšie. Nepochybný znak, že leto sa chystá „balíť“. Užili sme si ho dosť, hoci ešte určite potrvá a poteší, ale už sa nevráti. Každoročný cyklus, ktorý sa veľmi podobá a pritom je každý rok iný. Nielen nevypočítateľnosťou počasia ale aj tým, čo sme prežili. To sa nám zapíše no našich pamätí skôr ako výkyvy počasia, aspoň tu, v našom meste, kde nás nepostihli katastrofálne povodne. V postihnutých oblastiach si navždy zapamätajú aj výkyvy počasia aj to, čo prežili. Určite navždy, tak ako niektoré naše rodiny v roku 1997 a 1999. Leto sa láme, pomaly nás prekvapí padajúce lístie a úroda, ktorá si akosi skôr „pýta“ zobrať a to je neklamný znak jesene. Každý túžime po dobrej úrode, nielen z polí a záhrad, veď úroda má viacero podôb. Aj tú inú materiálnu, bez nej to nejde. Je individuálna, tak, ako na každom strome a v každej záhrade. Skôr sa zamýšľame nad tým, čo si nekúpime ako nad tým, čo si dovoľíme, hoci dobrý hospodár podobne uvažuje aj v čase dostatku. Verím, že postupne bude pribúdať úrody a ubúdať nedobrych prognóz, prajem to všetkým. Ale bez seba samého to nepôjde- nepopulárne, ale pravdivé. A tak si v očakávanej lepšej úrode nájdite aj svoj vklad- práce, usilovnosti, času, možno i šťastia... Krásny a úspešný august všetkým vám, milí čitatelia.

J.M.

Z OBSAHU
Upršaná Javorina
Premena obchodného domu
Adresované Cityfarme...
Čas účtovania sa blíži
Katolícka škola - 8. časť o školstve
75 rokov strojárkej výroby
Aktivity CVČ a škôl
Mladí futbalisti v Rakúsku
Kultúra, šport, matrika...
Z OBSAHU

POZVÁNKA

1. august- Súťaž hasičských zborov v Topoleckej, 13.00 h
13. august- Remeslá našich predkov, 10.00 h, Námestie slobody
27. august- Mestská spomienka na 66. výročie SNP, 15.00 h, osada Nárcie
28. august- Spomienka na 66. výročie SNP, 14.00 h, pamätník na Rohu

Automat na mlieko

Plánuje sa umiestnenie automatu na predaj plnotučného mlieka aj v Starej Turej? Spýtal sa Ing. Peter Krúpa prostredníctvom fóra na webovej stránke mesta Stará Turá. Mlieko z automatu je v súčasnosti populárne a ohlasy sú aj napriek určitým varovaniam, či upozorneniam úradov verejného zdravotníctva (hygieny) zväčša pozitívne. Zavedenie automatu na mlieko je určite po stránke predovšetkým zriaďovacích ale i prevádzkových nákladov náročná investícia, ktorej návratnosť je závislá na veľkosti trhu v našom meste. Občania Starej Turej by určite automat na mlieko uvítali, ale je to na zväžení investora, príp. prevádzkovateľa takéhoto automatu - či už nášho PD alebo niekoho iného.

K možnosti prevádzkovania automatu na mlieko sa vyjadril predseda PD Stará Turá Ing. Miloš Roháček:

PD Stará Turá neuvažuje v súčasnej dobe o umiestnení mliečného automatu v meste Stará Turá. Ako dôvod uvádzame zlé ekonomické návratnosti takéhoto zariadenia. Pri obstarávacích nákladoch 30-50 tis. eur je návratnosť 3-4 roky pri predpokladanom dennom predaji 600 litrov. Na základe našich skúseností je však toto denne predané množstvo mlieka nereálne. Ako dôvod tiež uvádzame fakt, že pri dennej produkcii 5000 litrov nám predaj z automatu situáciu s mliekom nerieši. Občania mesta by určite tento automat uvítali, avšak naša skúsenosť s predajom nie je dobrá. V r. 1992-3 sme v unimobunke na tržnici surové kravské mlieko a pekárenské výrobky predávali. Vzhľadom na skutočnosť, že mesačne sa predalo len cca 200 litrov mlieka a záujem občanov bol trvale nízky, tento predaj sa zrušil. Podobná situácia bola i v predaji čerstvého balíčkového mäsa z našej produkcie. Príchodom obchodných reťazcov sme zrušili spracovňu mäsa, predajňu potravín a neskôr i pekáreň. Ďalším problémom v prevádzke automatov je záporné stanovisko k predaju zo strany Veterinárnej správy a Úradu verejného zdravotníctva. Myslím si, že predaj mlieka v automatoch je len módnou záležitosťou, čo potvrdzuje aj skúsenosť prevádzkovateľov už existujúcich automatov.

PD Poriadie predáva čerstvé kravské mlieko v 2 l balení vo svojej predajni v Myjave a nemá záujem prevádzkovať automat na mlieko. Dva automaty na mlieko prevádzkuje RD Hradište pod Vrátnom, z toho jeden na Myjave. Jeho predseda Ing. Jiří Dobrozemský sa písomne vyjadril, že o zriadenie a prevádzkovanie automatu na mlieko v našom meste nemá záujem...

Situácia vo veci automatu na mlieko sa teda v dohľadnom čase v našom meste nezmení. Možno je to čakanie na investora. Možno je čakanie zbytočné ak celkové náklady na zriadenie a prevádzku takejto služby a veľkosť staroturianskeho trhu nedávajú v terajších podmienkach reálny ekonomický predpoklad na jeho fungovanie... **Ján Mikláš**

DK Javorina a Mesto Stará Turá Vás pozývajú na **REMESLÁ NAŠICH PREDKOV**

13. augusta 2010 (piatok) 10.00 - 18.00 h

Námestie slobody

10.00 - 18.00 trh remesiel

16.30 FS Kýčer z Myjavy

Ponúkame: rezbársku školu, množstvo ďalších remesiel, príjemnú atmosféru s Vašou účasťou

VŠETCI STE VÍTANÍ

Vážení vlastníci bytov!

V tomto krátkom príspevku by sme Vám radi vysvetlili úpravu zálohových platieb, ktoré uhrádzate za služby spojené s užívaním bytu TECHNO-TUR-u s.r.o.

Od 1.8.2010 sme upravovali zálohové platby v položkách výfah a elektrina spoločných priestorov. Chceli sme predísť nedoplatkom, ktoré vznikli vo vyúčtovaní za rok 2009 v týchto položkách, z dôvodu zvýšených nákladov, ktoré fakturovala Západoslovenská Energia a.s.. ZSE zvýšila poplatky za rezervovanú kapacitu podľa hodnoty ističa. Cenník nájdete na www.zse.sk. Tieto zvýšené zálohové platby platia do decembra 2010, následne budú prepočítané a na rok 2011 upravené podľa nových cien ZSE a.s.

Zálohové platby každý majiteľ bytu uhradza mesačne vopred prostredníctvom inkasného strediska na pošte alebo inkasom z účtu vo svojej banke. Novinkou Slovenskej pošty, je úhrada internetbankingom.

Prosíme Vás, aby ste neporovnávali zálohové platby medzi rôznymi vlastníckmi, domami prípadne správcami, pretože každý vlastník alebo dom má svoju individuálnu spotrebu, podľa ktorej je vypočítaná zálohová platba. Týmto porovnávaním dochádza k mnohým nedorozumeniam.

V prípade akýchkoľvek otázok kontaktujte svojho správcu. Kontakt na TECHNOTUR s.r.o.- 7772021.

TECHNOTUR s.r.o., správa bytov

Výsledky verejnej zbierky

V minulom čísle sme informovali o organizovaní verejnej zbierky obcí okresu Nové Mesto nad Váhom na podporu obyvateľov, postihnutých povodňami.

Celkove bolo darovaných 15. 108 eur

Z toho obce a mestá zo svojich rozpočtov darovali 7. 500 eur

Občania okresu na účet alebo v hotovosti darovali 7. 608 eur

Z jednotlivých obcí venovali najväčšiu priemernú sumu v pomere k počtu obyvateľov

občania Častkoviec, Čachtíc a Višňového.

(Z údajov Spoločnej úradovne samospráv Nové Mesto nad Váhom)

J. Mikláš

POZVÁNKA

Dobrovoľný hasičský zbor Topolecká vás srdečne pozýva na **1. ročník súťaže Hasičských zborov o Pohár riaditeľa Lesoturu**, ktorá sa koná 1.8.2010 o 13.00 hod. v Topoleckej – smer Kamenný most (konečná zastávka SAD – vpravo). Príďte stráviť príjemné nedeľňajšie popoludnie a povzbudíť našich hasičov.

Spomienka na 66. výročie SNP

Okolie Starej Turej a celý náš podjavorinský kraj je posiaty pamätníkmi udalostí z čias II. svetovej vojny, predovšetkým z obdobia partizánskeho odboja a oslobodzovania. Každoročne spomíname na dni Povstania na miestach posledného odpočinku tých, ktorí sa slobody nedočkali...

Spomienkové oslavy na vrchu Roh sa uskutočnia

v sobotu 28. augusta 2010

14.00 h - pietny akt pri pamätníku

15.00 h - kultúrny program (na hornom parkovisku)

Spevokol Klenotnica, POLUN, tanečná skupina FS Čakanka,

DH Lieskované, (Stánkový predaj občerstvenia)

Mesto Stará Turá si pripomenie 66. výročie SNP

v piatok 27. augusta 2010 o 15.00 hodine

pri pamätníku v osade Náracie.

Autobus odchádza od DK Javorina o 14.30 h

J. M.

Upršané, ale úprimné a veselé...

Tak možno charakterizovať tohtoročné Slávnošti bratstva Čechov a Slovákov na Javorine v nedeľu 25. 7. 2010. Chladné a veterné počasie takmer s celodenným dažďom aj tak neodradilo verných návštevníkov tohto podujatia.

Organizátorov prinútilo k nemalým zmenám v dokonale pripravenom scenári, tak to však na Javorine občas býva. Kým pri peknom počasí možno hovoriť niekedy až o tisícach návštevníkoch, tento raz o stovkách...

Svojou účasťou na slávnostiach prekvapili novozvolení ústavní činitelia obidvoch štátov - predseda parlamentu ČR Miroslava Němcová a predseda parlamentu SR Richard Sulík. Aj veľvyslanci obidvoch štátov - Jakub Karfík a Peter Brňo svojou účasťou na podujatí potvrdili spoločné naštandardné vzťahy i to čo nás spája v spoločnej histórii, ale i v súčasnosti. Už niekoľko rokov sú významnými podporovateľmi tohto podujatia aj kontaktné kraje - Zlínsky, Juhomoravský, Trenčiansky a Trnavský. Prítomní hostia Stanislav Mišák (ZL), Pavel Sedlá-

Predsedačka PV Ivana Majičkovej víta predsedu parlamentu SR Richarda Sulíka.

ček (TSK) a splnomocnení zástupcovia Juhomoravského a Trnavského kraja umocnili slovami svoj záujem o konkrétnu spoluprácu obidvoch štátov aj prostredníctvom spoločných projektov a

deklarovali tiež podporu tomuto podujatiu.

Spoločné polozenie kytic pri Pamätníku česko-moravsko-slovenskej vzájomnosti, ktorý bol na česko-slovenskej hranici osadený práve pred dvadsiatimi rokmi a úprimné slová predsedníčky prípravného výboru a zástupkyne starostu mesta Kunovice Ivany Majičkovej vyjadrili úprimnú túžbu ľudí spod Javoriny stretávať sa v priateľskej neformálnej atmosfére tohto podujatia. Naďalej spoločne upevňovať vzťahy a spoluprácu, písať históriu spoločného stretávania sa, ktorá siaha pred rok 1848. Jeho podstatu vyjadril citátom Jozef Miloslav Hurban: **...tu bratia vždy sa stretávajú...**

Počasiu prinútilo organizátorov impro-

vizovať. Slávnostné otvorenie sa uskutočnilo na veľkom pódiu, pre nepriazeň počasia sa plánované súbory predviedli na malom pódiu. Dokázali však upútať, pobaví i k v tancu rozohriať. Tak sa aj tohtoročná Javorina zapíše do histórie ako vydarené podujatie - počasie malo vplyv na návštevnosť, nie však na podstatu podujatia - na úprimné a srdečné stretnutia tých, ktorí sa chcú stretávať aj v rozdelenom štáte, aj v spoločnej Európe... Tak už to na moravsko-slovenskom pomedzí zotrváva viac ako jeden a pol storočia... Organizátori podujatia - obce a mestá spod Javoriny z obidvoch strán hranice ďakujú všetkým, ktorí akoukoľvek formou podporili tohtoročné Slávnošti bratstva Čechov a Slovákov na Javorine. www.velkajavorina.com

Ján Mikláš

Premena v centre mesta

Bývalý obchodný dom prechádza veľkou rekonštrukciou a verím, že pozitívne prispieje nielen k vzhľadu centra nášho mesta, ale prinesie nové možnosti služieb pre obyvateľov Starej Turej. Búracie práce spôsobovali nemalé nepríjemnosti, ale iná možnosť nebola. Obyvatelia okolo majú ešte v živej pamäti prestavbu námestia, rekonštrukciu hotela Lipa a výstavbu parkoviska pri OD BILLA - všetko v centre mesta a musí sa to „prežiť“.

Budúci vzhľad objektu

Polyfunkčný objekt - ako sa stavba volá - bude urbanisticky, výškovým zónovaním zachovaný. V časti suterénu budú parkovacie miesta, na 1. nadzemnom podlaží dva samostatné predajné priestory s potrebným vybavením (jeden je plánovaný pre obchodnú sieť TESCO), na 2. nadzemnom podlaží budú drobné prevádzky (priestory na prenájom) a kaviareň. Parkovisko pri objekte bude mať kapacitu 52 os. áut. Zastavaná plocha 2360 m², obstaný priestor 3645 m³.

Foto: 1. Budúci vzhľad objektu, 2, 3, 4 - Búracie práce
Ján Mikláš

Búracie práce

ADRESOVANÉ FIRME CITYFARMA

Vážený pán riaditeľ Erik Kovács,

pri návšteve Vašich lekární v Starej Turej takmer pravidelne sa mi stáva, že na predložený novovystavený recept neobdržím ihneď predpísaný liek. Výskyt tohto nedobrého javu časom narastá a ľudia, nuž zvykajú si! V minulosti sa mi takáto príhoda stávala veľmi, veľmi ojedinele a to som chodieval staručkej matke pre veľa liekov. Dnes mi takáto situácia osobne vadí stále viac, nakoľko som čiastočne imobilný (a nie som iba sám!).

Vážený pán riaditeľ, píšem Vám i ako občan Starej Turej, v ktorej ste žili, navštevovali Základnú školu, z ktorej ste dochádzali do Gymnázia v Novom Meste n. Váhom, ste z generácie našich detí, v neposlednej rade máte na Starej Turej svoje najbližšie príbuzenstvo a napokon sa obaja i osobne poznáme!

I z týchto dôvodov, krajšie povedané, nie je etické, aby ste nás, občanov Starej Turej brali ako rukojeťníkov pre akési ekonomické inotaje. Dôvodne sa domnievam, že v konečnom dôsledku to klient rýchlo pochopí a je zaskočený dojemom neseiornosti takéhoto Vášho zariadenia, čo koniec koncov nijak nepridá vonkajšiemu, iste ostro sledovanému, imidžu Vašej spoločnosti. Je ale otázkou, či vo Vašom predpokladanom ťahu na ceste za skalpom celoslovenského monopolu, je takáto skutočnosť ešte, už, alebo vôbec nepodstatná? Tiež stojí za úvahu, či ekonomický prínos, spočívajúci v princípe čo najmenšieho balíka liekov viažuceho tiež čo najmenšiu finančnú sumu v regáloch lekární i s pripravenosťou urgentného doobjednávania (so stratou dojmu promptnej obsluhy), je takým prínosom voči tu už naznačenému rozčarovaniu o kvalite serióznosti (prítom Váš lekárenský personál robí pre klientov to, čo sa im dá!). Asi to máte dobre spočítané! Vedel by som poradiť i menej deptajúce opatrenia. A prôpos, ten „Farmacity expres“ s urgentnou dávkou liekov je akýmsi riešením, ale nie lacným. Viem si predstaviť, ako je to s uplatňovaním jemu vzniknutých nákladov navyše...

Vážený pán riaditeľ, listy možno na kadečo použiť, píšú sa však, aby niekoho potešili, informovali, ale i nepriamo vyzvali k odpovedi! Nech sa páči, ste na rade!

S úctou Gustáv Rumánek

Joga v dennom živote

od septembra 2010 otvára kurzy jogy pre začiatočníkov i mierne pokročilých.

Cvičíme v Dome kultúry Javorina Stará Turá

pondelok: 18.00 - 20.00 cvičenie pre začiatočníkov i mierne pokročilých

utorok: 18.00 - 20.00 cvičenie proti bolestiam chrbta a začiatočníkov

streda: 18.00 - 20.00 cvičenie pre začiatočníkov i mierne pokročilých

štvrtok: 18.00 - 20.00 cvičenie proti bolestiam chrbta a začiatočníkov

Tešíme sa na Vás

Ing. Ludmila Ondrejovičová

0908 845679

INZERCIA

Dám do prenájmu garáž na Podjavorinskej ulici.
Mobil 0915 322 242

Príjemné chvíle v materskej škole

Život v materskej škole je pre dieťa veľmi zaujímavý a pestrý počas celého školského roka. Ale záver roka býva najkrajší hlavne v predškolských triedach, kedy deti so svojimi pani učiteľkami absolvujú množstvo branno-turistických vychádzok do okolia bydliska, autobusových výletov do bližších i vzdialenejších kútov západného Slovenska, školu v prírode,....

V mesiaci máj, kedy je rozkvitnutá celá príroda, sme s deťmi podnikli výpravu do tajomného sveta hier na Dubník. Využili sme množstvo edukačných hier a aktivít, v plnení ktorých si deti precvičili motoriku rúk, logické myslenie, odvahy, prekonávanie prekážok. Za správne splnenie úlohy na dieťa čakala sladká odmena, na ktorú sa každý veľmi tešil.

Začiatok júna priniesol lákadlo v podobe návštevy žrebčína. Medzi daždívmi dňami sa našiel i jeden neupršaný a práve ten sme využili na výlet do Podkylavy. Deti sa oboznámili so životom koní, starostlivosťou o ne. Ako bonus bolo to, že ich koníky ponosili na svojich chrbtoch a kto potlačil v sebe strach, mohol koňom ponúknuť mrkvu, jabĺčko, ktoré sme si priniesli pre našich štvornohých kamarátov z materskej školy. Samozrejme, že sme nezabudli ani na naše hladné brušáky a nasýtili sa maškrtami, ktoré nám do ruksakov pribalili naše starostlivé mamičky.

Odmenu boli krásne výkresy z dielne detí zo zážitkov v Podkylave, ktoré sme zaslali pre ujov do žrebčína.

V júni sme navštívili Trenčín, kde nás zaujalo arborétum v základnej škole v Zlatovciach. Tu sme precvičili svoje schopnosti z oblasti starostlivosti o prírodu, environmentálnu výchovu, tiež nám poslúžili perfektné preliezačky, šmykalky, domčeky, podliezačky. Po doplnení energie zo zásob, ktoré nám pobalili naše obojstranné tety kuchárky Renátka a Anička, sme sa s pani učiteľkami Táničkou, Ivetkou, Adkou a Lenkou a s tetou upratovačkou Ľudkou pustili zdolať ťažký breh na trenčiansky hrad. Naše malé nôžky to hravo zvládli a my sme si so záujmom vypočuli rozprávanie o Omarovi a Fatime, o studni lásky, prešli sme celý hrad, zaujal nás i pohľad na Trenčín z výšky, chlapci sa „našli“ pri dele, kde sa zahrali na vojakov, čo sa im veľmi páčilo. Priniesli sme si domov tentoraz plný ruksak nie jedla, ale zážitkov, o ktorých sme ešte dlho rozprávali maminám i kamarátom.

Abyste tieto výlety mohli uskutočniť, sme potrebovali veľa peňazí. Nemalou čiastkou nám na základe projektu spísaného rukou pani učiteľky Ivetky pomohla Nadácia ŽIVOT, za ktorú ďakujeme. Tiež prispeli rodičia detí a niektorí sponzori, za čo im patrí vďaka.

Iveta Rzvavská, MŠ Stará Turá

Športovec školy

Stáva sa už tradíciou, že koncom školského roka sa pre žiakov 1. stupňa organizuje športová súťaž, zameraná na atletické disciplíny. Jej cie-

lom je podporiť záujem detí o športovanie vo voľných chvíľach a zlepšenie telesnej zdatnosti ale aj sebadisciplíny. Vďaka Nadácii Život, pedagogických pracovníkov a pomocníkov z radov starších žiakov sa táto súťaž uskutočnila 24.6. 2010 v mestskom športovom areáli. Do súťaže sa zapojilo 90 žiakov z 1.stupňa a súťažili v týchto disciplínach: beh na 60 m, beh na 250 m, skok do diaľky a hod krieketovou loptičkou. Mladých športovcov prišli pri ich výkonoch povzbudiť spo-

lužiaci, učelia i rodičia. Športovci všetkým ukázali nie len talent ale aj bojovnosť a odhodlanie zvíťaziť sami nad sebou. Za svoje výkony boli odmenení medailami a vecnými cenami. Medzi najúspešnejších patrili: dievčatá 1.-2.ročník E.BUNOVÁ 2.A, chlapci 1.-2. ročník J.ZAHORA 1.A, športovec školy za rok 2009/2010 sa stal Filip MATKO 4.D a športovkyňa školy Lívia GREGOROVÁ 4. A Pochvala ďalej patrí: L. Líška 3.B, V. Bajcarová 3.D, E. Vrábek 4.B, A. Moravčíková 4.B, D. Pribišová 2.A, M. Žoldák 2.B.

Ešte raz všetkým gratulujeme a ďakujeme za príjemné športové dopoludnie.

**Mrg. J. Vrkočová
& Mgr. S. Hanáková**

Hasičská súťaž o pohár primátorky mesta Stará Turá

Už tradične sa prvú júlovú sobotu v Drgoňovej Doline uskutočnila súťaž v hasičskom športe o „Putovný pohár primátorky Starej Turej“, ktorú zorganizoval Dobrovoľný hasičský zbor Drgoňova Dolina. V slnečnom a veľmi teplom počasí sa prítomným divákovi predstavil rekordný počet 37 hasičských družstiev - z toho 28 mužských a 9 ženských. Samotné športové zápolenie otvorila primátorka mesta Stará Turá Ing. Anna Halinárová príhovorom k nastúpeným družstvám.

ce družstvo z Drgoňovej Doliny a to časom 18,33s, ktorý znamenal priebežné prvé miesto. O chvíľu to však už nebola pravda, keď tento čas prekonalí muži z Poriadia s časom 17,87s. Po prvých pokusoch tak bolo poradie Poriadie, Drgoňova Dolina a Koválov. V druhom kole si ani jedno družstvo z tejto trojice čas nezlepšilo, a tak sa čakalo, či ešte niekto zamieša poradím na prvých troch miestach. Takmer sa to podarilo mužom z Babulicovho Vrchu, ktorí dosiahli v druhom pokuse rovnaký

Každé hasičské družstvo absolvovalo dva pokusy v disciplíne požiarneho útoku, pričom do výsledkovej listiny sa každému z nich započítal lepší čas. I tento rok bolo potrebné nastriekať do terčov 5l vody, čo pri protivetere, ktorý fúkal počas celých pretekov, nebolo jednoduché.

Ako prvá začala kategória žien, tento rok žiaľ bez domácej účasti. V prvom kole sa najlepšie vysporiadali s počasím ženy z Koválova. Časom 23,7s viedli s miernym náskokom pred ženami z Kútov s časom 26,45 a Sobotišťa s časom 29,51. Napriek tomu, že družstvo z Koválova svoj čas v druhom pokuse nezlepšilo, zostalo na prvom mieste aj po ukončení všetkých pokusov v ženskej kategórii. Zlepšením v druhom pokuse sa na druhú priečku prebojovali ženy zo Senice s časom 26,13s a predstihli tak celkovo tretie ženy z Kútov. V mužskej kategórii na základe výsledkov z predchádzajúcich tohtoročných súťaží nebolo možné určiť jednoznačného favorita, aj keď zaujímavosťou bolo, že nakoniec v prvej štvorke skončili až tri družstvá, ktoré boli medzi prvými štyrmi i minulý rok. Ako prvé sa prvým pokusom dostalo pod hranicu 20s domá-

čas ako družstvo z Koválova - 19,43s, ale s horším druhým pokusom obsadili celkové štvrté miesto. Na piatom mieste skončili Trenčianske Bohuslavice a na šiestom Topolecká.

Týmto by som chcel vysloviť poďakovanie za organizáciu tohto podujatia členom DHZ Drgoňova Dolina a ich sponzorom. Verím, že súťažné družstvá strávili v Drgoňovej Doline príjemné sobotné popoludnie a prídu súťažiť i na budúci rok za hojnej účasti divákov.

I. D.

Kalendárium - august 2010

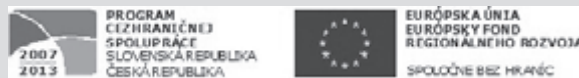
Haiku
Vo vôni lúky
horeznak dosnívaj si
žehnaní leta.

Miroslav Pleško (7.8.1920 Stará Turá - 22.6.1993 Martin), učiteľ, ekomóm. Rodičia Juraj a Alžbeta, rod. Kýšková, manž. Eliška - Alžbeta Rosenbergerová. Štúdium na Uč. akad. v B. Bystrici. Pri učiteľovaní neostal, študoval Slov. vys. šk. ekon. v Bratislave, pracoval v Chem. záv. J. Dimitrova. Bol obchod. námest., dlhoroč. funk. TJ Slovan. Bol viackrát vyznamenaný.

Štefan Pleško (22.8.1905 Stará Turá - 27.10.1973 Bratislava), učiteľ, osvetový pracovník, brat Michala, otec Michal. Rodina odišla na Žitný ostrov. Štúdium na Uč. akad. v Turč. Tepliciach, Prešove. Vrátil sa na zmieš. územie. Bol zapálený pre osvetu, zakladal škol. rozhlas, písal preň hry, besiedky, pomáhal v ťaž. soc. pomeroch. Povznášal nár. povedomie.

KRISTÍNA ROYOVÁ (18.8.1860 Stará Turá - 27.12.1936 Stará Turá), nábož. spisovateľka, charitat. pracovníčka, ved. predstavit. abstin. hnutia Modrý kríž, dcéra ev. farára A. Roya a Františky, rod. Holuby. K. Royovú vzdelávali hlavne otcovi kapláni. Rada čítavala, napísala a vydala 72 titulov. Má pamätnú izbu a so sestrou Máriou i pam. tabuľu na budove ev.a.v. fary.

Gustav Rumánek

„Šlachtičná“ sa predviedla...

Aj napriek horúcemu počasí a s tým súvisiacou vyprahnutou prírodou s vysokým rizikom požiaru sa najväčší pamý rušeň s tendrom s prezývkou „Šlachtičná“, vyrobený v r. 1950, predviedol počas dvoch júlových víkendov v plnej paráde! Starší si pamätajú požiare, súvisiace s prevádzkou pamých rušňov- často horel les, či obilie okolo trate. A preto je sprievod hasičského vlaku pri takejto „parojazde“ nevyhnutnosťou.

Kto obdivuje takéto technické unikáty, určite si prišiel na svoje. Spomienkové nostalgické jazdy budú medzi Starou Turou a Veselím nad Moravou premávať podľa cestovného poriadku aj v augustových prázdninových víkendoch- 7. 8.- 8. 8., 14. 8. - 15. 8. a 28. 8.- 29. 8. 2010 vždy o 9. 13 z Starej Turej. Okrem tohto mimoriadneho spoja jazdy v príslušné dni riadne spoje podľa cestovných poriadkov ŽSR na príslušný deň.

Ján Mikláš

CHIRANA – ZNAČKA HISTORICKY SPÄTÁ S MESTOM STARÁ TURÁ, JE STÁLE V KURZE

Tradičná ochranná známka CHIRANA, ktorá je historicky spätá predovšetkým s našim mestom STARÁ TURÁ, je vďaka usilovnej práci zamestnancov i majiteľov – ľudí spod Javoriny, stále v kurze a pomáha presadzovať sa mnohým výrobkom na troch po celom svete. Táto skutočnosť nás veľmi teší, a to najmä v súčasnom období, kedy sme práve naopak svedkami úpadku mnohých tradičných slovenských značiek, ktoré sa vytrácajú a prestávajú existovať.

Značka CHIRANA je slovenskej verejnosti veľmi dobre známa a za takmer polstoročie svojej existencie na Slovensku si u verejnosti vybudovala zvučné meno. Menej známe sú však fakty o jej pôvode, histórii a predovšetkým fakty o jej súčasnosti, a to nielen pre laickú verejnosť, ale i pre mnohé odborné i mediálne kruhy.

Nasledujúce informácie opierajúc sa o historické fakty osvetľujú vznik, rozvoj a súčasné postavenie značky CHIRANA, s ktorou sú nerozlučne a dominantne spojené najmä vývoj a výroba zdravotníckej i meracej techniky zo Starej Turej.

Tradícia strojárkej výroby v Starej Turej tento rok oslávi 75. výročie...

Základy strojárkej výroby v Starej Turej položil český priemyselník František Michera dňa 20. novembra 1935, ktorý úspešne zrealizoval svoj zámer postaviť nový strojársky závod v Starej Turej, zameraný na výrobu súčiastok pre vodomery, plynomery a neskôr i na výrobu munície pre armádu. História zdravotníckej techniky začala na Slovensku už v roku 1947, kedy bola do závodu v Starej Turej delimitovaná výroba injekčnej techniky z likvidovaného závodu Injecta Kraslice v českom pohraničí. Z krátko sa sortiment rozšíril do širokého spektra výrobkov ako sterilizačná, inhalačná a vyšetrovacia technika, chirurgické nástroje a iné výrobky zdravotníckej techniky. Pod vtedajším názvom Presná mechanika (PREMA) Stará Turá dosiahol závod jeden z prvých medzinárodných úspechov na svetovej výstave EXPO v Bruseli v roku 1958. Cenou Grand Prix bola ocenená svetová novinka - veľká bronchoskopická súprava vyrábaná v Starej Turej. Za výrazný pokrok podniku Presná mechanika, Stará Turá sa tiež považuje uvedenie výrobku „Mimotelový obchod krvi -

umelé srdce“ na trh v roku 1959, ktorý bol na trhu krajín RVHP prvým svojho druhu.

Nielen rozmach výroby zdravotníckej techniky v podniku PREMA Stará Turá, ale najmä prebiehajúca industrializácia Slovenska, viedla v r.1958 k výstavbe nového závodu pre výrobu zdravotníckej techniky v Piešťanoch. Tento bol už dňa 6.10.1959 príkazom Ministra Všeobecného strojárstva č.89/59 pričlenený ako „závod vo výstavbe“ k podniku Presná mechanika Stará Turá.

Značka CHIRANA oslávi tento rok 45-ročné výročie svojho rozvoja na Slovensku...

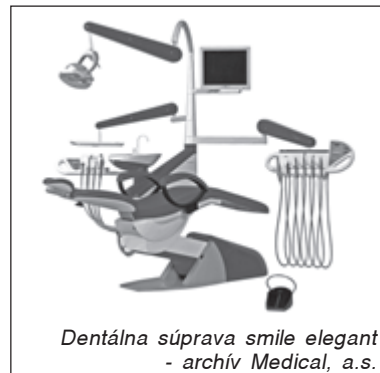
Výroba zdravotníckej techniky sa stala z celoslovenského hľadiska ústrednou dominantou mesta Stará Turá. Dôvodom bol rozmach výroby zdravotníckej techniky podniku Presná Mechanika Stará Turá a zároveň delimitácia časti výroby zo závodu CHIRANA Praha do tohto podniku. Rozširujúca sa výrobnotechnická základňa, prudký rast obratu a dominantný podiel Presnej mechaniky Stará Turá na trhu zdravotníckej techniky priviedli nadiadné ministerstvo k rozhodnutiu o zlúčení všetkých výrobcov zdravotníckej techniky do jednej výrobnohospodárskej jednotky. Presná Mechanika v Starej Turej sa tak k 1.1.1963 stala vedúcim národným podnikom s pridruženými národnými podnikmi Chirana Praha i Chirana Brno. S názvom „CHIRANA“ sa však reálne stretávame na Slovensku z pohľadu výroby až v roku 1965, keď od 1.1.1965 na základe vládneho nariadenia č.132/65 Zb. boli výrobcovia zdravotníckej techniky integrovaní do jedného právneho subjektu, ktorý dostal názov Chirana závody zdravotníckej techniky, odborový podnik Stará Turá. Podnik sa zároveň stal vedúcim odborovým podnikom siedmym podriadeným základným výrobným jednotkám Chirana, čím bola výroba zdravotníckej techniky v celom Československu zároveň zastrešená značkou CHIRANA Stará Turá. Dôvodom takéhoto usporiadania bola skutočnosť, že zdravotnícka tech-

nika sa lepšie predávala pod tradičnou značkou CHIRANA, ktorá vznikla v Prahe dňa 17.11.1930, no naplno sa rozvinula až po svojom „pristahovaní“ na Slovensko do Starej Turej. Tento unikátny názov bol odvodený od prvotne vyrábaných tovarov, ktorými boli prevažne ručné náradia i nástroje. Dominantou tohto fantazijného označenia sa tak stal výraz CHIRA = RUKA, pochádzajúci zo starogréckeho jazyka a dovetok NA dokresloval odbor Nástrojov / NÁradia. V tomto období ešte nikto netušil, že označenie CHIRANA prenikne počas svojho života do množstva ďalších oveľa vyspelejších produktových línií.

Značka CHIRANA sa naplno rozvinula až v Starej Turej...

Spoločnosť CHIRANA Stará Turá zaznamenala prudký nárast nielen v odbore injekčnej techniky. Nové podmieny v 60.rokoch vytvorili pre podnik i ďalšie možnosti, kedy na základe výsledkov inovačnej činnosti vlastnej výskumno-vývojovej základne pribudla, okrem prioritného sortimentu lekárskej techniky - stomatologickej techniky. Prvá slovenská stomatologická súprava bola vyvinutá a vyrobená v r.1968 na Starej Turej pod značkou CHIRADENT. Spolu so značkami ERGOSTAR, PRAKTIK, SMILE a CHEESE bolo do dnešného dňa vyrobených na Starej Turej pod značkou CHIRANA takmer 90 tisíc kusov zubných súprav.

Dynamickejší rozvoj zaznamenala aj skupina dýchacej a anestetickéj techniky, ktorá uviedla na trh prístroje pre inhalačnú anestéziu (N6 známe i pod názvom Vatra, Anestar N7, Anemat N8, MTL2...), prístroje pre umelú ventiláciu pľúc (rada Chirolog, ODA-E, resp. civilná verzia EDAM...) i prístrojov pre funkčnú diagnostiku pľúc (Chiraspir a elektronická verzia Chiradat). Tieto možno bezpochyby označiť za najspo-

fahlivejšie zdravotnícke zariadenia na svete, pričom do roku 2010 bolo v Starej Turej vyrobených pod značkou CHIRANA celkom takmer 72 tisíc kusov dýchacích a anestetických prístrojov. Zároveň sa výrazne rozvíjal i odbor elektroniky, ktorého výstupy tvorili defibrilátory radu

BPD, vysokofrekvenčné chirurgické prístroje Chiratom, elektrokardiografy a iné produkty lekárskej elektroniky.

V novom závode CHIRANY Stará Turá v Piešťanoch boli predovšetkým z dôvodu tradície kúpeľníctva v Piešťanoch na základe rozhodnutia vlády z roku 1962 umiestnené prioritne výrobky sortimentu vodoliečby, operačné stoly, vyšetrovacie kreslá, kyslíková terapia a laboratórny nábytok. Postupne sa v tomto závode v rokoch 1967-1970 podarilo úspešne zvládnuť okrem iných výrobkov aj vývoj prvého slovenského zubného kresla ZOK 9, ktoré spolu s ďalšími delimitovanými výrobkami Chirany Praha predstavovali doplnkové vybavenie ku stomatologickým súpravám, ktoré vyrábala základný závod v Starej Turej. VHJ Chirana Stará Turá následne výrobky značky Chirana Stará Turá ako celok na trhu realizovala, pričom trvale až do r.1996 expandovala a preslávila značku CHIRANA na celom svete.

Medzi významné produkty, ktoré spopularizovali značku Chirana vo svete bola už spomínaná jednorázová injekčná technika a tiež stomatologická technika. Za zavedenie výroby jednorázovej injekčnej techniky získala Chirana Štátnu cenu Slovenskej republiky.

Stomatologická technika patrila a patrí k dôležitým exportným artiklom. Na prelome 80. a 90. rokov minulého storočia boli úspešne zavedené dve významné licenčné zmluvy, ktoré zabezpečili kontinuitu výroby stomatologickej techniky na Slovensku, bez ktorých by nebola výroba tejto techniky pokračovala na Slovensku. Jednak nedostatok kvalitného rotačného náradia i nástrojov pre zubné súpravy sa podarilo zabezpečiť realizáciou výroby licenčných stomatologických nástrojov a turbín so spoločnosťou KaVo Nemecko. Na druhej strane nedostatok kvalitných stomatologických kresiel viedol k nákupu licencie na výrobu stomatologických kresiel v Starej Turej od spoločnosti Fimet Fínsko. Tieto licencie pomohli úspešne naštartovať vlastný vývoj a výrobu dentálneho náradia i kresiel ako nových komodít pre Chirana Stará Turá, ktoré kontinuálne v Starej Turej okrem tradičnej výroby zubných súprav pokračujú dodnes.

Dôležitým momentom koncom 80-tych rokov bola skutočnosť, že napriek snahám zlikvidovať v Starej Turej vývoj stomatologickej techniky sa podarilo v tomto období Turancom tieto tendencie eliminovať, čo okrem iného pomohlo tiež profitovať vývoju stomatologickej techniky v Piešťanoch a v Humennom.

**Ing. Milan Stančík
Stará Turá**
(dokončenie v budúcom čísle)

So Štefánikovou spoločnosťou do Paríža

Aj v roku 2010 usporiadala Štefánikova spoločnosť pod vedením Mgr. Petra Uhlíka 6-dňový zájazd do Paríža, ktorého sa zúčastnili viacerí členovia spoločnosti i zo Starej Turej.

Prvou zástavkou nášho výletu bolo mesto PASSAU v Nemecku. Leží na sútoku troch riek, Žltej Inn, čiernej Ilz a modrého Dunaja. Mesto Passau bolo kedysi rakúsko-uhorskou provinciou s dvomi pevnosťami a k Nemecku bolo pričlenené až v r. 1783. V Passau sme prešli niekoľko km po nábreží Dunaja a rieky Inn. Navštívili sme Dóm Sv. Štefana. Nachádza sa v ňom najväčší katolícky organ sveta. Má 17974 píšťal, 233 registrov, skladá sa z 5 organov, ktoré sa ovládajú z jedného miesta. V Passau vznikla i epopiey Pieseň Nibelungov. Neďaleko mesta chytili Dr. Tisa, ktorého neskôr odovzdali Československu.

Do r. 1952 tu stála veľká manufaktúra porcelánu, ktorá vyrábala hlavne historické sošky. Na monumentálnej radnici sme si pozreli ukazovateľ, ako vysoko bolo zatopené mesto Passau v rôznych obdobiach. Podľa švajčiarskeho dramatika Fridricha Durenmata je tu najkrajšie múzeum skla na svete. Stála expozícia tu je od r. 1650 až do r. 1950, hlavne z Čiech.

Druhá zástavka poznávacieho zájazdu bola v starobylom meste AUGSBURG. V r. 1530 protestanti, protestantská šľachta, teda tí, čo protestovali proti zákazu reformácie katolíkmi, tu predložili „vyznanie viery“, zostavené Filipom Melanchtonom. Odtiaľ pochádza výraz „augsburského vyznania“. Cisár Karol ho však odmietol uznať. V r. 1555 tu bol vyhlásený „večný mier náboženský“ a prijala sa zásada „koho viera – toho náboženstvo“ (cuius regio, eius religio), poddaní mali mať náboženstvo vrchnosti. Boli sme na nádvorí karmelitánskeho kláštora Sv. Anny, kde bol ubytovaný Dr. Martin Luther od 7. do 20. okt. 1518 počas pojednávania s pápežským vyslancom Cajetánom. Svedčí o tom i pamätná doska. Vedľa nej sa nachádza ďalšia pamätná doska na deň 31.10.1999, keď tu bolo podpísané spoločné vyhlásenie k správnomu výkladu učenia medzi Lutherom svetovým svázom a pápežskou radou podporovania jednoty kresťanstva.

Významná pamiatka v Augsburgu je Fuggerei – Fuggerove mestočko, najstaršie sociálne sídlisko na svete. Založil ho v r. 1524 Jacob Fugger Bohatý pre chudobných obyvateľov mesta. Nájomné za jeden rok (bez kúrenia) je až

do dnešných dní 1 rýnsky zlatý, čo je asi 0, 88 eura a tri modlitby za celú Fuggerovu rodinu. V súčasnosti tam žije v 140 bytoch, v 67 domkoch 150 ľudí. Najznámejší obyvateľ bol pradedo W. A. Mozart, ktorý bol údajne i staviteľom tohto sídliska, v ktorom mali obyvatelia kostolík, školu, dom pre nemocných i studne.

Augsburg je i významné priemyselné mesto. Pôsobil tu Diesel – vynálezca motorov s naftovým pohonom a Messerschmidt – významný letecký konštruktér.

Po nocľahu v Augsburgu sme sa vydali na ďalšiu cestu, ktorej cieľom mal byť Paríž. Aj na tento

Sarkofág Napoleona, Invalidovňa, Paríž

deň nám Mgr. Peter Uhlík vybral dve zastavenia. Prvé bolo v meste BRETEN v Nemecku, ktorému sa hovorí i Melanchtonstadt. Narodil sa tu totiž Filip Melanchton (1497 – 1560), nemecký humanista a reformátor, spolubojovník Luthera. Melanchton vypracoval prvú protestantskú konfesiou (náboženské vyznanie novej cirkvi). Po Lutherovej smrti stál v čele hnutia. Nazývali ho i učiteľ Nemecka. V Bretteni na mieste jeho rodičovského domu postavili Melanchtonhaus. Po Lutherovej sieni (dvorane) vo Wittenbergu je Melanchtonhaus druhým najväčším múzeom reformácie v Nemecku. Okrem múzea, sôch obsahuje i rozsiahlu knižnicu s 11000 zväzkami, ďalej veľa rodinných a mestských erbov, kde sa priklonili k reformácii. Sú tam erby slovenských i českých miest. Ďalej si tam uložené rôzne listiny, Melanchtonova korešpondencia a zbierky mincí a medailí. Melanchton bol diplomatom reformácie a zakladateľ ekumenizmu. V meste Bretten je i múzeum anjelov, ďalej fontána so sochou psíka. Keď bolo mesto obliehané a ľudia už veľmi hladovali, vykrmili psíka a pustili ho za hrady mesta, a keď obliehatelia videli tučného psíka, tak sa stiahli, lebo keď vraj je psík tak dobre živý, určite majú veľa potravín i obyvatelia, a obliehanie by mohlo trvať ešte dosť dlho.

V poobedňajších hodinách sme mali druhé zastavenie už vo francúzskom meste REMEŠ (Reims). Bolo to kráľovské korunovačné mesto, kde korunovali a pomazávali kráľov od r. 1223 (prvého ko-

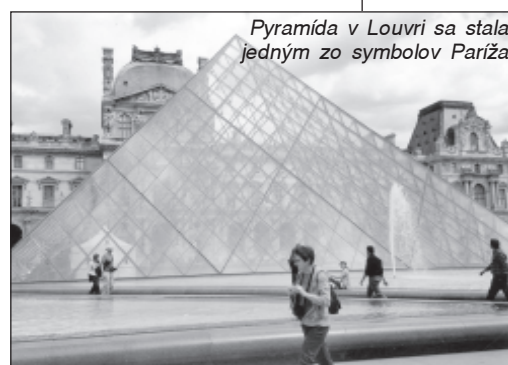
runovali Ľudovíta VIII.) do r. 1825, keď tam korunovali Karola X. Korunovácie sa vykonávali v najväčšej katedrále sveta Notre Dame. Vonkajšia dĺžka katedrály je 149m, vnútorná 138m, výška katedrály je 38m, výška vežeí 81m, vonkajšia plocha je 6650 metrov štvorcových a vnútorná 4800. Už tieto rozmery napovedajú, ako ohromne veľká katedrála je. Viacerým nám doslova „vzala dych“. Vedľa katedrály je arcibiskupský palác, kde králi trávil poslednú noc pred korunováciou. Vo vnútri katedrály a na budove katedrály je spolu 2303 sôch. . Nebol tu korunovaný iba Napoleon. Katedrála je postavená v gotickom štýle. Nevieť najšť slová, ktorými by som mohla popísať nádheru, monumentálnosť ani atmosféru katedrály. Všetci hovoria, že katedrála má dušu. Myslím si to tiež.

Pokiaľ si pamätám, nikdy som netúžila vidieť PARÍŽ, tak ako som pred rokmi chcela vidieť Londýn a New York (čo sa mi i podarilo). Dnes som rada, že som Paríž videla. Na prvý deň prehliadky Paríža nám pán Uhlík zabezpečil sprievodcov Slovákov žijúcich v Paríži už 13 rokov. Doobeda nás sprevádzalo mladé dievča. Spolu s ňou sme prešli starou časťou Paríža okolo radnice, navštívili sme katedrálu Notre Dame de Paris, boli sme pri centre Georga Pompidoua, ukázala nám viaceré mosty a ďalšie historické budovy, múzea. Poobede nás sprevádzal jej otec. O Paríži nám rozprával veľmi zaujímavý o záz zasvätené. S ním sme si pozreli ďalšie pamiatky zvonka ako Louvre, Víťazný oblúk. Nebudem popisovať jednotlivé historické pamiatky, ktoré sú všetkým zná-

pyramídy v Gíze, zdali sa mi malé, lebo moju veľkou túžbou vidieť ich, narástli v mojej predstavách do neskutočných rozmerov. Náš sprievodca nám hovoril, že asi málo Slovákov vie, že Eiffelovi robil rôzne výpočty jeden Slovák, a možno i to, že 1. bezdrôtový prenos sa uskutočnil z kopuly Panteonu na Eiffelovu vežu kvôli francúzskej akadémii vied ako dôkaz. Vynašiel ho Slovák Murgaš, ale patent predal Marconimu. Tento prenos spôsobil, že vežu nakoniec nerozobrali ako to bolo v pláne. A dnes je to najväčší poznávací znak Paríža.

Druhý deň pobytu v Paríži sme sa rozhodli, že navštívime i niektoré pamiatky „vo vnútri“. Ako prvú sme si vybrali kaplnku Sainte Chapelle, ktorá je umiestnená v areáli Justičného paláca. Pred prehliadkou sme prešli prísnu kontrolu ako na letisku. Bolo nutne odovzdať nebezpečné predmety. Práve v ten deň som mala so sebou malý kuchynský nôž, s ktorým som si v ten deň chcela natrieť paštétu na chleba. Vyložila som ho pred policajtov na stôl a vtedy som si spomenula, že celé roky v kapsičke nosím i vreckový nožik, a dokonca na privesku na kľúče mám ďalší malý nožiček s nožičkami. Tak som odovzdala i to. Zhŕkla sa tam trojica policajtov a začali sa smiať. Určite sa každý deň nestretnú so ženou s tromi nožmi. Zmohli sa iba na výkrik: „Á, terorist!“ Keď som si po prehliadke išla vyzdvihnúť „svoje nože“, policajt už z diaľky volal, že ide teroristka. Aj taketo príhody sa môžu stať.

Po odchode z kaplnky sme navštívili Rodinovo múzeum. Keďže som v minulosti prečítala o tomto slávnom sochárovi skoro 700-stranovú knihu Nahý som prišiel na svet od Davida Weissa, bola som na jeho dielo veľmi zvedavá. Kniha o ňom bola úžasná, ale vidieť jeho sochy naživo je skutočne nezabudnuteľný zážitok. Neďaleko od Rodinového múzea stojí ďalšia významná historická pamiatka – Invalidovňa. Nachádza

Pyramída v Louvri sa stala jedným zo symbolov Paríža

me, ale skôr postrehy a pocity, ktoré som pri prehliadke Paríža mala. V prvom rade ma fascinovali všetky historické budovy, hlavne tie, pri ktorých som si nevedela vysvetliť, ako ich mohli pred stáročiami postaviť. S úžasom som pozerala na hlboké koryto Seiny, údajne je hlboké až 26m. Keď sme prechádzali okolo „dvojičkového“ paláca Palais de Chaillot a urobili prvé kroky medzi týmito dvomi budovami, zrazu sa pre mňa nečakane objavila Eiffelova veža. Bol to pre mňa veľký zážitok. A našťastie zodpovedala i mojim predstavám. Totiž, keď som po prvýkrát videla egyptské

sa tu i kruhová hrobka Napoleona I. Ohromila ma svojou monumentálnosťou a sarkofágom z červej historické budovy, hlavne tie, pri ktorých som si nevedela vysvetliť, ako ich mohli pred stáročiami postaviť. S úžasom som pozerala na hlboké koryto Seiny, údajne je hlboké až 26m. Keď sme prechádzali okolo „dvojičkového“ paláca Palais de Chaillot a urobili prvé kroky medzi týmito dvomi budovami, zrazu sa pre mňa nečakane objavila Eiffelova veža. Bol to pre mňa veľký zážitok. A našťastie zodpovedala i mojim predstavám. Totiž, keď som po prvýkrát videla egyptské

Ing. Eva Tomisová,
rod. Pagáčová
(dokončenie v budúcom čísle)

DOM KULTÚRY JAVORINA INFORMUJE

Program kina Javorina na august 2010

Streda 4. augusta 19.00 h

I LOVE YOU PHILLIP MORRIS

USA.. Skutočný príbeh utečenca z väznice. Hrajú: Jim Carey, Ewan Mc Gregor.

Vstupné: 2,- eurá 98 min. MP od 15 rokov

Nedeľa 8. augusta 19.00 h

ŽENY V POKUŠENÍ

Česká komédia. Štyridsiatnička Helena, uznávaná odborníčka na manželské problémy jedného dňa zisťuje, že sa dostala do situácie, aké rieši so svojimi pacientami. Hrajú: Eliška Balzerová, Lenka Vlasáková, Veronika Kubašová, Vojtěch Dyk, Jiří Macháček, Roman Zach.

Vstupné: 2,20 eura 100 min. MP od 12 rokov

Streda 11. augusta 19.00 h

MUŽI, ČO ČUMIA NA KOZY

USA. Milovníci absurdných komických situácií v hviezdnom obsadení, zabudnite na zdravý rozum a pripravte sa, že zažijete niečo tak bizarné, až tomu uveríte.

Vstupné: 2,20 eura 94 min. MP od 12 rokov

Streda 18. augusta 19.00 h

SÚBOJ TITANOV

USA fantasy-dobrodružný film. Je to príbeh boja o moc, v ktorom sa postavia ľudia proti kráľom a kráľi proti bohom. Hrajú: Sam Worthington, Liam Meson... Slovenské titulky.

Vstupné: 2,- eurá 106 min. MP od 12 rokov

Streda 25. augusta 19.00 h

TWILINGH SÁGA: ZATMENIE

USA akčný romantický horor. Je čas rozhodnúť sa... V treťom pokračovaní Twiling ságy je Bella opäť v ohrození života. Seattle pustoší séria vražd, za ktorými stojí chladnokrvná Viktória.

Vstupné: 2,30 eura 124 min. MP od 12 rokov

Dom kultúry Javorina pripravuje

- 8. augusta 2010 autobusový zájazd na výstavu kvetov do Věžok. Poplatok: 7,20 eura
- 22. augusta 2010 autobusový zájazd do Familyparku v Neusiedlerse – najväčší zábavný park v Rakúsku. Fantastická zábava na voľný čas na 140 000 metroch štvorcových. Okrem zoologickej záhrady čaká návštevníkov množstvo kolotočov, dráh a lezeckých možností. Vstupné + doprava: 25,- eur
- 22. augusta 2010 autobusový zájazd do ZOO v Lešnej. Poplatok: 7,50 eura
- 28. augusta 2010 autobusový zájazd na výstavu kvetov do Tullnu v dolnom Rakúsku. Viac ako 42 rôznych záhrad vytvorených 69 partnermi dolného Rakúska. Vstupné + doprava 25,- eur (deti od 6 – 15 rokov 18 eur)
- 15. septembra 2010 autobusový zájazd do Osvienčimu. Poplatok: 14,- eur
- 25. septembra 2010 autobusový zájazd do Noweho Targu. Poplatok: 12,- eur

V DK Javorina si môžete zakúpiť vstupenky na koncert Karla Gotta, ktorý sa uskutoční 6. augusta 2010 v amfiteátri Trnovec.

PRIPRAVUJEME NA SEPTEMBER

- v nedeľu 26. septembra 2010 o 19,00 hod. koncert orchestra CIGÁNSKI DIABLI

Záujemci na jednotlivé podujatia sa môžu prihlásiť na sekretariáte DK Javorina, alebo telefonicky na čísle 776 3366.

www.dkjavorina.sk
e-mail: dkstaratura@zoznam.sk

TANEC SLNKA 2010 na Dubníku

To bolo 3- dňové stretnutie nádherných strojov a milovníkov tohto športu. Počas troch dní sa konalo množstvo rôznych súťaží, kultúrny program ponúkal krásny zážitok... Na spanilú jazdu do agroprenziónu ADAM sa vydali motorkári v piatok 23. júla. J.M.

ÚSMEV

nestojí nič a prináša mnoho.
Obohacuje toho, kto ho prijíma, bez toho,
že by ochudobňoval toho, kto ho dáva.
Trvá chvíľu, ale spomienka naň je niekedy večná.
Nikto nie je taký bohatý, aby sa bez neho obíšiel
a nikto nie je taký chudobný, aby ho nemohol darovať.

Úsmev
prináša šťastie do domu,
v starostiach je oporou,
je citlivým prejavom priateľstva.
V únave prináša odpočinok.
V znechutení a smútku je potechou
a pre každú bolesť je prirodzeným liekom.
Nemožno si ho ani kúpiť, ani požičať,
ani ukradnúť, pretože má hodnotu chvíle,
v ktorej sa dáva.

A keby si stretol niekoho,
kto nemá pre teba úsmev, aj keď naň čakáš,
buď veľkorysý a obdaruj ho svojim úsmevom ty.
Pretože nikto tak úsmev nepotrebuje ako ten,
kto ho nemá pre iných.

František z Assisi

Vybral Ján Lysý

Vážený pani primátorko,
doviete, aby som takto reformulácie
vyjadrie Vám a všetkým občanom spo-
luspospolitosti, ktorí sa zaujímajú
o občiansku službu a aké odovzdanie
mi „občianske občianstvo“ pri pulte -
ríkni moje predsedníctve, odovzdanie
podateľne. Akékoľvek ďalšie údaje.

S púťm

Petra Pavel Uhlika

Podakovanie Mgr. Petra Uhlika

Smútočná spomienka

Čas plynie, ale spomienky ostávajú...
Dňa 25.7.2010 sme si pripomenuli 10. výročie, čo od nás odišiel otec, dedo a pradedo
Jozef VRÁBEL
vo veku 87 rokov.

Dňa 12.1.2011 uplynie 40 rokov, čo nás náhle opustila vo veku 53 rokov
naša mama, babička a prababička
Emília VRÁBLOVÁ, rod. Gregorová
Kto ste ich poznali, venujte im spolu s nami tichú spomienku.

S láskou a úctou spomínajú dcéry a nevesta s rodinami

Smútočná spomienka

19.8.2009,
Andrej PORUBAN...
Utíchol vietor, zatíchol Tvoj smiech, zostala bolesť .... Teba už niet. V našich srdciach však zostávaš navždy.

S láskou spomína manželka s dcérkou Natálkou, otec, sestra Ingrid a všetci tí, ktorí Ťa mali radi...

Smútočná spomienka

Prinášame kvety biele, majú biele lupienky, vložili sme do nich všetky naše spomienky...
Dňa 11. augusta uplynie 20 rokov čo nás navždy opustil
Miroslav JURENČEK z Lubiny.

Spomínajú manželka Božena, dcéry Alena a Jana s rodinami, Ján Jurenček a ostatná rodina

Smútočná spomienka

Dňa 30.7.2010 uplynul rok kedy nás navždy opustila naša drahá sesternica, krstná mama, teťa a príbuzná pani
Božena RUBANISKÁ.
Tí, ktorí ste ju poznali, venujte jej, prosím, spolu s nami tichú spomienku.

S láskou a úctou spomína celá rodina

Smútočná spomienka

Dňa 24. júla 2010 uplynie 1. výročie smrti kedy nás navždy opustil vo veku 41 rokov
Alexander HUČKO.
Kto ste ho poznali venujte mu tichú spomienku.

S láskou spomínajú deti Katka, Alexander, mama, brat Michal s rodinou a brat Rudo

Smútočná spomienka

Len ten kto stratil toho, koho mal rád, pochopí čo je bolesť a žiaľ.
Dňa 23. júla uplynulo 7 rokov čo nás navždy tragicky opustil vo veku 30 rokov
Peter VRÁBEL, rod. Császár
Kto ste ho poznali a mali radi venujte mu tichú spomienku.

S láskou spomínajú mama, deti, sestra a brat s rodinami, krstná mama a ostatná rodina

Smútočná spomienka

Mal som Vás všetkých rád a chcel som ešte žiť, ale som Vás musel všetkých opustiť a do večnosti ísť. Neplačte, nechajte ma ticho spať, čo mi bolo súdené, muselo sa stať.
Dňa 25.8.2010 uplynú 3 roky čo nás navždy tragicky opustil vo veku 47 rokov
Dušan KADLEC.

Tí čo ste ho poznali a mali radi, spomínajte s nami.
S úctou a láskou spomína celá rodina

Smútočná spomienka

Naplnil sa čas piatich rokov čo nám Pán Boh povolal do večnosti nášho nezabudnutého syna
Pepa PETERU,
nar. 8.7.1952, zomrel 13.8.2005
O spomienku a tichú modlitbu prosia žalostne smútiaca matka a celá rodina
„Bože, prijmi ho do večnej slávy.“

Matričné okienko

NOVÍ OBČIANKOVIA MESTA

Emma Zemanovičová, Ema Pribišová, Magdaléna Matejáková, Sabina Sadloňová, Alex Švancara, Alex Galbavý, Filip Nad

UZATVORILI MANŽELSTVO

Bc. Ivan Horňák zo Starej Turej a Mária Dunajčíková z Omšenia
Marek Sadloň zo Starej Turej a Zuzana Michalcová zo Starej Turej
Ing. Peter Pollák zo Starej Turej a Ing. Miriam Bartková z Bratislavy
Ing. Jaroslav Pekár, PhD. z Nedožier Brezian a Ing. Monika Juráňová zo Starej Turej

Peter Ukropec zo Starej Turej a Zlata Pípvová zo Starej Turej
Rastislav Ekkert zo Starej Turej a Renáta Kašková zo Starej Turej

ROZLÚČILI SME SA

Emília Lukáčová, Jaroslava Ondrášiková, Ján Zeman

Naši jubilanti v mesiaci august 2010

- 70.r. - Edita MADROVÁ, Mária DZUROVÁ, Ján HLUBOCKÝ, Jozef KRIVAČKA, Ludmila MICHALCOVÁ
75.r. - Ing. Ján LOŠÁK, Mgr. Vlasta ROBEKOVÁ, Pavlína IVANOVÁ
80.r. - Emília VALENČIKOVÁ, Milan VYCHLOPEŇ, Anna BIELČIKOVÁ
81.r. - Mária VALENTOVÁ, Anton HORNÁČEK, Františka PŠENICOVÁ, Alžbeta HUČKOVÁ
82.r. - Jana PAVLOVIČOVÁ
83.r. - Ludovít ČERNÁČEK, Barbora TOMANOVÁ, Ladislav PRIBIŠ, Mária LÁNYOVÁ
84.r. - Štefan CHVOSTEK, Emília NEMCOVÁ, Michal POPELKA
85.r. - Ján BIELČIK
87.r. - Zuzana ILUŠÁKOVÁ
88.r. - Mária ĎURČOVÁ
89.r. - Michal SLAVKA, Pavel JAMBOR, Martin MATUŠÍK
90.r. - Štefan VOLÁR, Mária MOLNÁROVÁ
91.r. - Katarína OTIEPKOVÁ

Pomôžte zistiť totožnosť hrobu

Asi uprostred stúpavého chodníka Mestského cintorína II. (na Chribe), ktorý tvorí optickú hranicu medzi starým a novým areálom, nachádza sa vľavo starší, menej udržiavaný hrob označený zubom času. Možno ešte zistiť, že mal boky i povrch z cementobetónu. Na jeho povrchu je položený polorozpadnutý drevený pravoslávny kríž s nevelkou, asi mosadznou tabuľkou. Je na ňom nápis (v preklade):

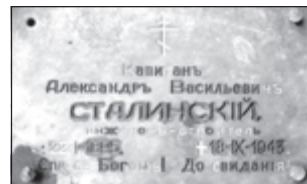
Kapitán Alexander Vasilievič Stalinskij

Inžinier – budovateľ
22.1.1895 - 18.9.1943

Spi s Bohom! Dovedenia!

Nápis je v azbuke a má ukrajinskú gramatiku. Napisal som v tejto veci na Metro-politnú radu Pravoslávnej cirkvi na Slovensku. Výsledok ich šetrenia bol negatívny. Diskutoval som v tejto veci s viacerými. Pán Miroslav Drška si iba matne pamätá na MUDr. Stalinskú, detskú lekárku ordinujúcu na „Wintrovci“. ThDr. Miroslav Kýška si pamätá, že ako gymnazista, asi 12 či 14-ročný zúčastnil sa pohrebu tejto lekárky. A malo to byť v miestach nami lokalizovaného hrobu! Zrejme sa jedná o manželov, ktorí sú tu spoločne pochovaní. Nádejame sa, keďže na hrobe v čase nášho fotografovania nachádzala sa skromná, ale celkom čerstvá kvetinová výzdoba, že sa medzi nami nachádza osoba či osoby, ktoré majú akýsi vzťah k tomuto hrobu a by nám mohli poskytnúť ďalšie informácie. Ozvite sa, prosím, ústne, či písomne v redakcii nášho časopisu u p. Jána Mikláša v budove mestského úradu. Budeme Vám veľmi povďační!

Gustáv Rumánek

Smútočné poďakovanie

Ďakujeme všetkým príbuzným, priateľom a známym, ktorí sa prišli rozlúčiť s našou mamou, babičkou a prababičkou
Annou MIKULCOVOU

Dcéry Mária, Zuzana a ostatná rodina

Pani Anna Mikulcová bola najstaršou občanškou nášho mesta- narodila sa 22.9.1910 a zomrela dva mesiace pred dovŕšením veku 100 rokov - 22.7.2010. Poprajme jej tichý odpočinok...
(jm)

Smútočné poďakovanie

Dovoľujeme si aj touto cestou poďakovať všetkým priateľom, susedom, známym, bývalým spolupracovníkom z Chirany, Štátnych lesov a klubu dôchodcov, ktorí odpovedali na poslednej ceste nášho
Jana ZEMANA.

Ďakujeme za prejavy sústrasti a kvetinové dary.

Smútiaca rodina

KRISTÍNA ROYOVÁ

(Stará Turá 18.8.1860 – Stará Turá 27.12.1936)

Tento mesiac si pripomínáme stopäťdesiate výročie narodenia náboženskej spisovateľky, charitatívnej pracovníčky, vedúcej predstaviteľky abstinenčného hnutia Modrý kríž, dcéry miestneho evanjelického farára Augusta Roya a Františky, rod. Holuby, Kristíny Royovej. Mala súrodencov Máriu, Boženu, Jaroslava a Ludmilu.

Kristínu Royovú vzdelávali predovšetkým otcovi kapláni. Neskôr navštevovala meštiansku školu v Bratislave. Tento nedostatok pocítovala po celý život, preto sa dala cestou samovzdelávania. Duchovne ju prebudila literatúra, ktorú vydával

Viktor Horňanský v Budapešti a neskôr čítanie časopisu Betánia. Spolu so sestrou Máriou ju trápila nevzdelanosť a bieda panujúca medzi okolitým ľudom. Zoznámila sa s hnutím Modrý kríž, ktoré prišlo zo Švajčiarska. Postupne zriaďovala staroturianske sociálne ústavy, ako Útulňu, Chalúpku, Namocničku a Domov bielych hláv. Tiež sa intenzívne venovala písaniu. Napísala a vydala 72 titulov. Najviac ju preslávila novela Bez Boha na svete. Bola preložená do 21 jazykov, dokonca i do čínštiny. Je najprekladanejšou slovenskou spisovateľkou. V Starej Turej má zriadenú svoju pamätnú izbu. Na budove evanjelickej fary má spolu so sestrou Máriou, hudobnou skladateľkou, umiestnenú pamätnú tabuľu.

Kristína Royová je pochovaná na Mestskom cintoríne II, na Chríbe.

G. Rumánek

Spadla z oblakov...

(...alebo sci-fi na staroturiansky spôsob?)

Bolo niečo okolo jedenástej v noci a s manželom sme sa pri otvorenom okne pokúšali za neskutočnej júnovej teploty zaspáť. A zrazu .... zvuk, ako keď niečo leť vzduchom. Jedenkrát, dvakrát, trikrát niečo presvišťalo blízko nášho spálňového okna. Obidvaja sme spozorneli. Snáď už nemáme z týchto horúčav halucinácií? Veď čarodejnice už majú po sezóne a Supermanovým teritórium Stará Turá nikdy nebola. Čo to môže byť? Manžel viac pootvoril okno práve vo chvíli, keď okolo neho preletela. Ale nie, nebojte sa, nebola to Majka z Gurunu, len igelitka s odpadkami, ktorá sa tak tvárila. No to si niekto riadne uľahčuje vynášanie odpadkov, skonštatovali sme. Žiadne behanie hore dole po schodoch. V noci, keď nik nevidí, zhodí z okna, ráno zoberie a vyhodí do kontajnera. To je vynález!

No mýlili sme sa. V noci síce vyhodil, ale ráno nezobral a do kontajnera nehodil. Ani na druhý, ani na tretí deň. Nádejný vynález staroturianskeho neznámeho vynálezcu skončil len v prvej fáze vývoja pod pracovným názvom: vyhodí z okna.

A pointa?
Žiadna.

Jedine, že by pointou bola jedna žltá igelitová kapa a zopár porozhadzovaných plastových fliaš, ktoré pristáli na tráve a drevinách pred čínžiakom, a ktoré tíško a trpezlivo čakajú, kto bude tým vyvoleným, čo ich zoberie a vyberie im dôstojnejšie miesto večného odpočinku.

Mám však neblahý pocit, že dotýčný sused, v ktorom sa pravdepodobne tej osudovej júnovej noci prebudili gény prapredkov z Luníka, sa k tomu nechystá.

Alebo sa mýlim a krivdím susedom? Možno naozaj spadla z oblakov...

Věra Teplíčková

MICHAL SLAVKA

NOLI TANGERE CIRKULOS MEOS

(Nedotýkaj sa mojich kruhov – neznevažuj to, čo mi je drahé)

Tento mesiac dožíva sa svojho životného jubilea pán Michal Slavka, rodák z Kysáča, náš občan, zaoberajúci sa životom a dielom sestier Royových, správca pamätnej izby Kristíny Royovej, v súčasnosti redaktor časopisu Cestou svetla. Pripomeňme si v tejto súvislosti jeho široký záber všeobecného poznania, ktorý možno vytušiť i z úryvku jeho článku so zaujímavými lingvistickými názormi, z ktorého dýcha o.i. i jeho srdečný vzťah k svojej.

Sú veci posvätné, vykúpené obeťami mnohých, ktorým boli drahšie ako život. Dotýkať sa týchto posvätností je alebo nedostatok vedomia, taktu, alebo barbarstvo.

Medzi veci posvätné (nie v náboženskom zmysle) patrí aj jazyk, reč každého národa. Je to nielen dorozumievací prostriedok, ale aj prostriedok pre vyjadrenie duševných pochodov človeka.

Rečou zdedenou po predkoch ľudia píšu svoje dejiny, vedecké práce, básne, spievajú svoje piesne... Nazývame ju materinskou rečou.

Venujme nasledovné riadky tak trochu rozprave o slovenčine, ako o materinskom jazyku, jej aplikácii na krátky dejinný úsek a lokalizácii na Dolnú zem, konkrétne na historické zeme Báčku, Banát a Sriem (rímske Sirmium). Časovo zamerajme sa na dobu od polovice 18. storočia, od sťahovania Slovákov na Dolnú zem po víťazstve Rakúska nad Turkmi pri Petrovaradíne (princ Eugen Savojský), ktoré spečatila mierová zmluva v Požarevci r. 1718.

Kolonizačný predvoj Slovákov na Dolnú zem začal po „Požarevcí“, keď sa začali usidlovať v pustých krajoch, ktoré vtedy boli riedko osídlené Srbmi, čo došli sem počas veľkého sťahovania z terajšieho Kosova po r. 1690. Do takéhoto prostredia prišli naši praotcovia so svojimi rodinami a so svojím jazykom v jednotlivých etapách. Jazyk, ktorý si priniesli je, až na malé výnimky stredoslovenský. Tento obraz o používaní slovenského jazyka pretrval viac, ako do konca 19. storočia.

Na základe cisárskeho intimátu č.6696 zo dňa 21.3.1785, za cisára Jozefa II., bola v Kysáči zriadená slovenská evanjelická škola. Vieme ale, že tamojší učiteľ Štefan Záborský v r.1790 už piaty rok vyučoval prváčikov slabi-

kovat po slovensky. Postupne škola postavila a nadobudla celkom 6 školských budov s ôsmimi učebňami, v ktorých sa vyučovali deti od prvej po šiestu triedu. To isté sa v tom čase udialo v blízkom Petrovci, pred tým ešte v Starej Pazovej...

Bdenie takýchto škôl nad „materinským jazykom“ dopomohlo Dolnozemskej Slovákom k izolácii od „jazykového prebudenia“ poznačeného menami Bajza, Bernolák a Štúr doma na Slovensku!

Slovákov na Dolnej zemi ani sa nedotkli novoty Jozefa Ignáca Bajzu, ktorými sa snažil potnavačiť Slovensko, lebo keď vydal svoje kázne 1789 – 1796, to už bola zriadená škola v Petrovci a v Kysáči 29.6.1795 kládli základný kameň chrámu.

Tak isto sa dolnozemskej Slovákom nemohli dotknúť snahy Antona Bernoláka, keď r.1790 vydal v Bratislave „Gramatika Slavica“, lebo vtedy v Kysáči dávno stála slovenská evanjelická škola.

A konečne Slovákov na Dolnej zemi nedotkli sa ani jazykové spory štúrovej doby. Ich nenadchlo ani „Nárečia slovenskúo...“ (1846), lebo ním hovorili, ním žili. Ani „Dobruo slovo Slovákom súcim na slovo“ (1847), lebo k ním takto Hodža hovoriť nemusel...

V tie časy, keď sa toto dialo, mali dolnozemskej Slováci 23 svojich slovenských učiteľov.

Keď v r.1947 prišiel na Dolnú zem medzi Slovákov etnograf Dr. Jozef Štolc, našiel tam takmer ešte neporušené jazykové pomery, akoby vstúpil do stupajúcich oných historických 23 slovenských učiteľov. Svoje pozorovania opísal v knihe „Reč Slovákov v Juho-slavíi“ (1968). Nemohol v nej obísť fakty o výraznej jazykovej hodnote dolnozemskej Slovákov. Píše: „Slovenské nárečia sú starobylé v slovnej zásobe, vo frazeológii, v syntaxi, v tvarosloví a vo zvukovej stavbe. Všade sa zachováva pevný starý systém. Je to živý svedok o stavbe slovenských nárečí v 18. storočí.“ Nemýlil sa!

Po ozrejmění a uvedomení si tohto fenoménu slovenskej reči na Dolnej zemi, musíme sa dôvodne domnievať, že takáto jazyková atmosféra musela determinovať lingvistické čítanie tých, ktorí sa v nej zrodili a z nej i vyšli.

upravil gek

Ospravedlnenie

Technickou chybou pri korektúre bola pri smútočnej spomienke na manželov Vráblovcov, v minulom čísle uverejnená nesprávna fotografia. Spomienku opakujeme a vydavateľstvo sa rodinným príslušníkom ospravedľňuje.

Čas začiatku Tomaníkovej noty bol v čísle 16.00 h a na titulnej strane 17.00 h, pôvodný, ktorý DK Javorina zaslal redakcii. Čas v poslednej chvíli zmenili na 16.00 h, ale iba vo vnútri čísla. DK Javorina žiada o pochopenie a čitateľom sa ospravedľňuje.

Susedské komunikovanie

Len si pripomeňme, že naši susedia strýko Štefan a strýko Juro mali takmer spoločný dvor, lebo mali spoločného aj ktoréhosi praprada. Jurov pradedo si postavili chalupu na druhom konci parcely a aby nezabudli, že sú rodina, dvor si nepredelili vysokým kamenným múrom „parkanom“, ako to robili iní v takejto situácii, ale pekným prúteným plôtikom „lesou“. Výhodou takejto lesy bolo, že nepotrebovali bráničku. Chlapi ju ľahko prekrčili - a ženy? Tie sa akosi nepotrebovali navštevovať. Ony si toho stačili jedna na druhú vykričať dosť aj ponad plot. Najčastejšou príčinou takejto temperamentnej komunikácie bola hydina, lebo nízky plot jej umožňoval častejšie návštevy na druhú stranu.

Zuzkinmu kohútovi - záletníkovi sa viac páčili Kačine sliepky ako jeho vlastný slepačí hárem. Preto keď tetka Zuzka videli, ako jej kohút obskuluje okolo plota a chystá sa preletieť na druhú stranu, chytila, čo majú poruke, najčastejšie prútenú metlu, čo ňou zametajú nálepky, a šmaria ju po zalúbenom a nevernom kohútovi.

„Ná, dze ta zas šlak nese? Nemáš dosci svojich, ty kurevnik jeden nepomollený? Ty pojímaš cudzé sliepky a moje kvočky vysedzá leda záprtky“. Či kohút rozumel tetkiným argumentom, nevedno, skôr nie, lebo jeho zálety do susedného dvora sa naďalej opakovali. Isté však je, že túto jasnú a hlasnú reč počuli a rozumeli tetka Kača na druhej strane plota. Proti Zuzkinmu kohútovi a jeho záletom nemali nič. Je to kohút pekný, červený, s modročiernymi kosierkami vo chvoste. A červené plemeno je vraj dobré na maso. Hnevá ju len, keď sa tento štramák do krvi bije s jej jaraťatým kohútom, ktorý si žiarlivo bráni svoj krdlík, ešte niečo ju hnevá a to hneď zahorúca susede vykričí: „No, lala ju, kohúta od plota zahána, ale keď k vám preleci njékerá moja sliepka, dočkáš, až kým znese vajco. Já hydzinu křmim a ty zbjeáš moje vajcá. Šak vidzim, že už ti tam behajú kurence aj z mojého plemena.“

„Z tvojého plemena by sa vyláhel, namudušu, leda nejaký škrátek“, odseknú tetka Zuzka a vojdú do domu, aby sa vyhlí ďalšej zvide.

Zato komunikovanie chlapov má celkom inú podobu. Vlastne malo, kým žil nebohý Juro. Strýko Juro boli skúsený chovateľ dobytky. Aj iní susedia ich volávali, keď ochorel kôň, ale najčastejšie k teleniu kráv. „Počuj, Juro, krava sa mi už od rána mješí, (prestupuje z nohy na nohu, lebo má bolesti) nevjem, jestli mám íciť do Brezín orať, alebo ostat dom. Poj sa na nu podzívať.“ O dve tri hodiny už Lysana oblizovala statného býčka, čo sa

štviol v slame, snažiac sa postaviť na nohy.

A Štefan s Juro - obidvaja spojní - jeden, že má pekný prírastok v maštali, druhý, že bol susedovi nápomocný, sedia v kuchyni za stolom. Na stole je fraška slivovice, peceň chleba a soľnička. Domáci gazda potrasie fľašku, aby susedovi ukázal akú retiazku má jeho trúnok, ponalieva do hrubých rezaných pohárikov, obradne si štrngnú a pripijú na zdravie sebe i býčkovi. Za podobné služby si susedia inak neplatia: len pohárikom, chlebom a dobrým slovom. Lebo dnes ty mne, zajtra pomôžem ja tebe.

Pravda, krava sa netelí každý deň, ale naši susedia si zvykli najmä v čase večerného křmenia dobytky, kým sa začalo napájať, postáť pri plote, každý na svojej strane plota, s travovou plachtou pod pazuchou alebo prázdny kýmľom pri nohách. V takejto podvečernej debata prebrali všetko: v poli je už sucho, mohlo by sprchnúť, ja som dnes oral na Hornej, ja budem orať zajtra na Bočine, mne okřivel koň, mne sa behá krava a podobne. Niekedy zabrdli aj do politiky: s tými družstvami nech nám dajú pokoj, radšej by mohli spraviť tú slubovanú komasáciu. (Scefovanie pozemkov)

„Vieš, Ščefane, u nás na kopaničách by aj to taško išlo. Ludé by si závidzeli ešče väcej jako doposál. Jennému by sa celý majetek ušél na úronnej zemi, druhému samé prielohy.“

Takto mudroval rozväžný sused Juro, lebo si vedel dobre predstaviť, čo by vyvädzala jeho Kača, keby v rámci komasácie prišla o svoju ako dlaň rovnú roličku za Brezinami.

Strýko Štefan si takúto situáciu vedeli hneď predstaviť: „Tvoju Kaču by šlak uhycil, keby sa vaše Breziny, nedajbože, dostali do mojého lánú“, rozosmial sa sused ako na dobrom vtipe.

Či tetka Kača aj načúvali, alebo cez kuchynské okno len sledovali oboch chlapov, na tom nezáleží, ale Štefanov smiech ju priam vystrelil z dveri na dvor a na svojho Jura, postávajúceho pri plote s kýblami pri nohe, pripravený napájať, srdnato a poriadne nahlas zavolali: „Juro, daj už tým kravám jescit a poj sa aj ty nažrat!“

Zmýlili sa tetka, keď takýmto štýlom pozvali strýka k večeri? Možno áno, možno nie. Možno to mali premyslené, ako rozhnať chlapov od plota a pokaziť ich družnú besedu.

Nuž v takomto a podobnom duchu prebiehala susedská komunikácia po celé roky na spoločnom dvore, kým žili obaja gazdovia a kým mali na čom gazdovať.

Alžbeta Cibulková

Jako nám zobák naróstel...

Ani neviem, ako som sa dostala k písaniu „seriálu“ Susedia.

Samý prvý príbeh som počula na bošáckych kopaničách - o tom otrezanom oji a nekonečných súdnych natahovačkách spríbuznených susedov. Ďalší príbeh sa stal v Topoleckej a kocúr ležal na teplých opatancoch vo Vaďovciach. Stačilo do týchto rôznych príbehov postaviť tie isté osoby, strýka Štefana a tetku Kaču, čo sú postavy čiastočne vymyslené a čiastočne skutočné a seriál by mohol byť nekonečný. Lebo taký je aj život, plný udalostí a príbehov, ktoré by niekedy človek nevymyslel, ani keby chcel.

Aby tetka Kača a jej sused Štefan boli skutočnejší a prirodzenejší, musela som im do úst vložiť reč - nárečie, aké sa v dobe, keď oni žili svoje životy na tunajších kopaničách, celkom samozrejme a prirodzene užívalo. Teda turanské nárečie.

Netušila som, že som si nechtiac uplietla na seba bič. Priznávam sa, že ja turanské nárečie ovládam len teoreticky a z počutia. Pochádzam z Černochovej Vrchu a hoci aj táto kopanica úradne patrí do starej Turej, tam sa rozpráva viac nárečím myjavským: teda nedzeká sa, neceká sa, slovesá v minulom čase majú príponu -el. /chodel, robel/

Kým sa napríklad v Topoleckej „mollilí“, Černočári sa v „kosteľe modleli“. V Drgoňovej Doline „svacá Vánoce“, ale na Černochovej Vrchu „svatja Vjanoc“.

Pozorní čitatelia Spravodajcu zvyknúť na bonmoty tetky Kače v turanskom nárečí ma dobromyseľne upozorňujú, že príbeh o pani učiteľke Olšákovskej som mala nazvať či nadpísať „Učiteľé idú“ a nie „Učitelia idú“. Nie, nemohla som, lebo Olšákovci boli na návšteve na Černochovej Vrchu a tam sa nehovorí učiteľé, ale učitelia. Pravda, poriadne tvrdo.

Teda každý nech hovorí tak, ako mu zobák naróstel, alebo dzobák naróstel.

Na potvrdenie toho, že Černočári sa od ostatných staroturianskych kopaničiarov líšia nielen nárečím, prikladám tieto dve fotografie. Vidíte tie kroje? Kosierkari v myjavských halenách na koňoch sú černočárski mládenci a na rebriniaku sa vezú černočárske ženičky tiež vo vlastných myjavských krojoch. Jedna jediná - tetka Ťažkých - nosili kraj turanský, lebo sa narodili v Drgoňovej Doline. A tá by boli určite povedali učiteľé a nie učitelia. Ale všetky ostatné nevesty si Černočári priviedli z myjavských kopanic.

Fotografie sú z roku 1947. Takto vyparadení Černočári sa zúčastnili nejakej manifestácie na starej Turej. Aká organizácia alebo ktorá strana bola organizátorom, neviem, mala som len 12 rokov. Vraj to boli dožinky. Žiaľ, už sa niet ani koho spýtať, ako to bolo. Z účastníkov žijem už len ja a jeden z furmanov, Jurko Pražienka, ktorý býva v Rudníku.

Alžbeta Cibulková

Katolícká škola v Starej Turej

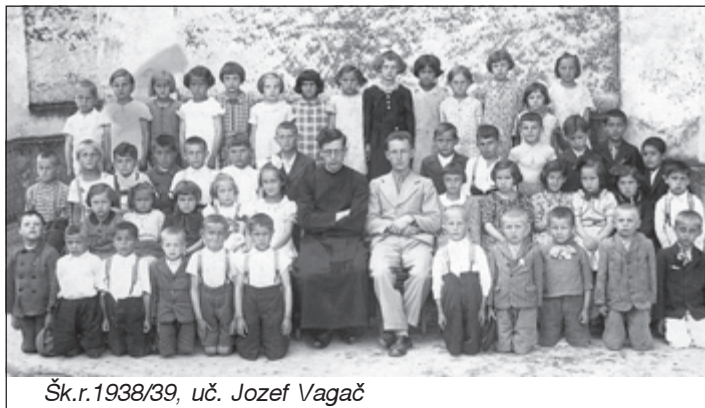

Katolícka škola STARÁ TURA
od r. 1861 - 1994
tátorom).

V r. 1569 postavili turianski občania kostolík na návrší Chríb. Viaceré historické skutočnosti nasvedčujú tomu, že sa títo občania v tom čase už hlásili k protestantizmu. Neskôr tento kostolík zadržala katolícka cirkev. O činnosti rímskokatolíckej cirkvi i o škole sa dozvedáme z kanonickej vizitácie (kontrola farnosti vyšším cirkevným hodnostárom - vizitátorom).

Prvá správa o katolíckej škole sa nachádza v zápise 1. Kanonickej vizitácie z r. 1692, v ktorej sa uvádza, že učiteľom je Štefan Denkovič, ktorý od každého žiaka dostáva jednu zlatku, ale jeho hlavný dôchodok je však z činnosti organistu. Podľa zápisu 2. kanonickej vizitácie z r. 1731 je tu rektorom a organistom Juraj Košík, ktorému bolo uložené, aby sa výučbe detí viac venoval. V zápise sú vymenované všetky dôchodky, ktoré za svoju činnosť dostáva. V tejto správe sa spomína kostolík, fara i škola pod Chríbom. Aj v 3. vizitácii z r. 1756 sa spomína, že učiteľom je ešte stále Juraj Košík. Uvádza sa tu, že k jeho dôchodkom pribudli ďalšie naturálie v podobe piva a mäsa.

V r. 1748 bol postavený nový katolícky kostol v strede Starej Turej. Nie je však správa, či bola zároveň s farou postavená i škola. V 4. kanonickej vizitácii z r. 1788 sa uvádza, že učiteľom je Ján Žilka, ktorý je „aprobovaný pre vyučovanie na normálnych školách“. K jeho dôchodku pribudli roľa, zelníčka a lúka. Z 5. kanonickej vizitácie z r. 1821 je zrejme, že učiteľom je František Ninger. Bol českej národnosti a začal éru pôsobenia českých učiteľov na katolíckej škole. 6. kanonickej vizitácii z r. 1837 označuje za učiteľa Jána Patermannu z Bukovíc na Morave, vynikajúceho učiteľa a i organistu, ktorý vyučuje v jazyku slovenskom, aj keď je Čech, ďalej učí i nemčinu a prívratne hudbu na viacerých hudobných nástrojoch. Táto vizitácia uvádza, že v r. 1834 zhorela škola, avšak v r. 1835 ju obnovili. V tejto škole mal učiteľ i byt: 2 izby, kuchyňa, komora a maštal.

Šk.r.1938/39, uč. Jozef Vagač

Siedmy vizitačný zápis z r. 1850 udáva počet žiakov v zime 128, malo by ich byť však oveľa viac, ale mnohí rodičia deti do školy neposielajú (povinná školská dochádzka bola zavedená až v r. 1868). Školská budova sa nachádza naproti fare, je postavená zo surového materiálu a je pokrytá slamou. Pri škole je malá záhradka. Keďže je učebňa školy malá, preto sa nariaďuje, aby sa z jednej učiteľovej izby a komory utvorila učebňa. V tomto období tu učili i učiteľia Jozef a Anton Rehorovský. Od r. 1853 do r. 1870 pôsobil na rím. kat. škole ďalší učiteľ českej národnosti Eduard Jerábek. Počas jeho pôsobenia v r. 1861 bola postavená nová dvojpodlažná budova školy z pevného materiálu oproti kostolu. Školu postavil staviteľ z Uherského Brodu Martin Lysal. Bola oplotená s dvorom i záhradou.

Na prízemí bol byt učiteľa- správca, mal dve izby, kuchyňa a ďalšie dva jednoizbové byty pre učiteľov. Na poschodí boli tri učebne a kabinet. Napriek postaveniu nádhornej školy nie všetci rodičia posielali deti do školy. Niektorí nemali na školský poplatok a iní rodičia boli nedbanliví. A preto nie vždy sa učilo vo všetkých troch učebniach. Učilo sa 3-4 hodiny dopoludnia, poobede bývali ručné práce alebo bol telocvik na mieste, ktoré sa nazývalo „rajčura“ (bývalé cvičisko a jazdiareň z čias, keď na Starej Turej boli kasárne v budove, ktorá neskôr slúžila ako mestský- obecný dom).

V máji mávali žiaci skúšky- exámen a po ňom obvykle výlet do Dúbravy s pohostením, keksami a cukríkmi. Nadaní žiaci odchádzali z týchto „normálnych“ škôl na ďalšie štúdiá do gymnázia. Mnohí z nich boli ale veľmi chudobní a mohli ísť študovať iba vďaka zámožnejším občanom. Napríklad bývalý richtár Michal Valovič v r. 1865 založil fond 1400 zlatých pre 20 študentov.

V r. 1870 až 1872 učil v škole učiteľ organista, hudobný skladateľ a publicista František Otto Matzenauer. Písal odborné príručky, skladal cirkevné i svetské piesne. Slovenské národné noviny uviedli dňa 3.11.1872 správu: „Známy pedagogický spisovateľ F.O.Matzenauer je správcom školy v Starej Turej. Táto katolícka škola je taká vynikajúca, že nemá páru v okolí.“

Šk.r.1958/59, 4.B, uč. Olga Slezáčková (autorka je 4. sprava)

Ďalším významným učiteľom bol Filip Červenka, ktorý pôsobil v Starej Turej od r. 1867 do r. 1900. Založil spevokol i orchester, ktorých tradícia trvá dodnes. Položil základy ľudového mládežníckeho divadelníctva v Starej Turej. Do konca 19. storočia učili na katolíckej škole ešte títo učiteľia: Anton Uhlík (1892-1894), Johan Hanis (1857), Ján Mocko (1873), Ladislav Wágner (1894-1897), Koloman Hochel (1892- 1927).

O cirkevné katolícke školy v Starej Turej i u Búzikov sa starala školská stolica- riadila činnosť škôl, financovala ich a obstarávala hospodárske záležitosti farnosti. Dávala súbegy do tlače na uvoľnené učiteľské miesta, volila učiteľov. Existencia školy bola závislá od výberu cirkevnej dane (vyberal ju pokladník školskej stolice), od výnosov z polí alebo domov, ktoré cirkev vlastnila. Predsedom školskej stolice bol vždy miestny katolícky kňaz, zapisovateľom bol spravidla správca školy. Zo zasadnutí školskej stolice sa viedli zápisnice. Väčšinou sa týkali volieb učiteľov, cirkevných počtov, vylepšení drobného majetku v školách i triedach, ako je výmena kachlí, zriadenie novej kuchyne pre uč. Hochelovú, čistenie rajčury. Riešila i personálne otázky učiteľov, zvýšenie platu, podanie žiadosti o štátnu podporu pre učiteľa. Školská stolica mala právo kontrolovať spôsob výučby, ďalej zaobchádzanie so školským cirkevným majetkom. Po vzniku republiky v r. 1918 vznikli nové úrady i nariadenia. Štátne i cirkevné školy kontrolovali poverení školdozorcovia, a to vedenie triednej knihy, kroniky, prípravy na vyučovanie, či boli opravené zošity, či mali triedy dostatok učebných pomôcok. Učiteľia zasa smerovali na školskú stolicu žiadosti o zakúpenie pomôcok, zvýšenie platu, opravu učiteľských bytov a tried. Napr. v r. 1934 žiada správca školy školskú stolicu o výmenu pecí v triedach za železnú piecku. V r. 1942 sa školská stolica zrušila a zriadil sa školský výbor. Školský lekár po obhliadke školy v mestečku oznamuje, že „školské záchody pri miestnej škole vôbec nevyhovujú, nemajú cementovú odpadovú jamu, čo nie je prípustné, lebo

školská studňa sa nachádza iba 6 metrov odiaľ. Lekár žiada, aby udržiavateľ školy dal postaviť nové záchody“. Školský výbor chce vyzvať obec, aby to cez prázdniny zariadila.

Šk.r.1941/42, správca školy Július Tomka, uč. Jozef Suchán a rím. kat. kňaz Alfonz Ščepko

Jozef Vagač
(1935 - 1940)

V r. 1938 začala katolícku školu medzi inými navštevovať i moja priateľka Mária Chudíková (neskôr vydatá Pepníková). Porozprávala mi nasledovne: „V jednej učebni sa učila prvá, druhá a tretia trieda. Každý ročník mal dve lavice po 5 miest, boli drevené zelenej farby s otvormi pre kalamár. V prvých laviciach sedeli prváci, potom druháci a napokon tretiaci. Učiteľ sa žiakom v takomto poradí i venoval. Zo školy odchádzali všetci žiaci spoločne v dvojstupoch, postupovali Turou a spievali, podľa bydliska sa odpájali a jeden poverený žiak dohliadal na to, aby bol dvojstup stále celistvý. Poslední boli vždy žiaci cigánskeho pôvodu, bývali totiž až na Hornom konci.“ Spomínala i nato, ako nacvičovali rôzne vystúpenia pre rodičov a aj divadelné hry.

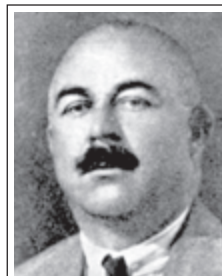
Od 1.1.1941 učiteľov i cirkevných škôl platí štát a 6.9.1944 bolo slovenské školstvo poštátnené. Od konca 19.stor. až do poštátnenia tu učili učitelia: Ján Longauer (1903-1905), František Nedbálek (1905), Jozef Lieskovský (? do 1906), Irma Hochlová (1906-1927), Alojz Longauer (1906- 1914, bol to brat Jána Longauera z Polhory), Mária Gyurkovičová (1918-1927?), Vojtech Horák (1919)- vyučovaniu sa úspešne vyhýbal, ale platu nie, Kormélia Herbstová, vyd. Blahutová (1919-1934), František Markovič (1927-1929), manželka učila v kat. škole u Búzikov, Sedlárik (1929- zástup za Blahutovú), Ferdinand Blahuta (1929-1933), Peter Jurkovič (1931 do ?), Július Tomka (1933- 1944) správca školy, organista, za tzv. slov. štátu vládny komisár, Ľudmila Mazánková (1934- 1935), Jozef Suchán (1940-1945), Margita Kučerová (1941-1944).

Šk.r. 1986/87, 4.A, uč. Ľudmila Pilátová

V nasledujúcich desaťročiach spravovala školu obec, neskôr mesto. V r. 1963 mesto uskutočnilo generálnu opravu budovy. V škole sa vyučovalo až do r. 1944. Učilo sa tu 133 rokov, najdlhšie zo všetkých staroturianskych škôl, vrátane i kopaničiarskych. Bránou školy prešlo veľké množstvo žiakov. Možno povedať, že ju navštevovali okrem najstarších katolíckych občanov i tmeď všetci rodáci, ktorí sa mohli narodiť v období 40- tych až 80- rokov. Celé desaťky rokov sa tu

totiž učili tretiaci a štvrtáci. Medzi nimi i ja na konci 50- rokov a moje tri deti v rokoch 80-tych. V tretej triede ma učil uč. Štefan Jančí a v 4. triede uč. Olga Slezáčková. Na školskej fotografii zo 4. triedy mám poznačené: „Na tejto fotografii je moja najdrahšia učiteľka“. Bola to skvelá a spravodlivá učiteľka. Triedy v tejto škole boli priestrané so stupienkom pred tabuľou. Podlaha bola drevená a napolštená čiernym olejom, lavice boli ešte staré, nepamätám si, či ešte s otvormi pre kalamár. Škola mala veľký dvor, kde sme sa cez prestávku hrávali a niekedy i kľbčili. Aj ja.

Ján Longauer
(1903 - 1905)

Pobila som sa v 4. triede pred Vianocami i v triede a za trest som na vianočnom večierku nemohla byť odmenená knihou za najlepší prospech pred nastúpenou celou školou v telocvični. Knihu som dostala neskôr až v triede a „bez slávy“. A navyše som dostala výprask od mamy, ktorá o bitke vedela skôr, ako som prišla domov. Nažaloval to na mňa sused spolužiak. Pamätám si, že za dvorom stáli ešte nejaké hosp. budovy a za nimi bola záhrada. V našich školských časoch bola na prízemí školská jedáleň a asi aj družina. Varili tam výborné jedlá. Do pamäti sa mi vryla i jedna milá spomienka na to, ako pani Vavrovičová z Dolného mlyna krásne vyzdobila učiteľskú

uč. Trúsiková, 30 rokov po mne navštevovala túto školu i moja dcéra Nada

katedru na konci škol.roka kvetmi a lupienkami z kvetov a slávnostne vyzdobila a pokreslila tabuľu.

Alojz Longauer
(1906 - 1914)

V r. 1944 bola budova školy vrátená pôvodnému vlastníkovi- katolíckej cirkvi. Miestnosti na poschodí využíva cirkev pre svoje potreby. V jednej triede zriadila spoločenskú miestnosť a v druhej triede telocvičnu pre mládež. Tretiu bývalú triedu a prízemie prenajala súkromníkom na prevádzkovanie obchodov.

V polovici 70- rokov sa začala búrať dolná pravá strana ulice SNP (od domu Ukropca po dom záhradníka Pavloviča). Mala byť zbúraná i táto krásna a historicky významná budova. Keď sa to

dozvedeli JUDr. Marcel Gažík a PhDr. Alžbeta Dingová, vynaložili veľké úsilie, aby budovu školy zachránili. Navrhli, aby sa tam zriadilo múzeum Starej Turej, čo sa aj podarilo (v prvých rokoch pod názvom Izba revolučných tradícií). Sídlilo tam od roku 1976 do r. 1944. Nebyť zásahu dvoch nebojácnych ľudí, tak by Stará Turá prišla o ďalšiu významnú kultúrnu pamiatku. Budúci rok, t.j. 2011 bude 150. výročie postavenia tejto školy a už v závere predchádzajúceho článku seriálu o zabudnutých osudoch starotur. škôl som naznačila, že by si i táto budova zaslužila byť označená aspoň pamätnou tabuľkou.

Vojtech Horák (1919)

Ing. EvaTomisová, rod. Pagáčová

Pramene:

Mgr. Vilma Truhlíková: Z histórie rím. kat. školy v St. Turej - rukopis
JUDr. Dušan Úradníček: Kronika Starej Turej
Zápisnice škol. stolice z Katol. farského úradu
Žitavský: Pamätník slov. školstva , r. 1937- 2. Diel
Fotoarchív: p. Pepníková a autorka

A zase neodvratne prichádza čas účtovania...

V Staroturianskom spravodajcovi č. 8/1998 KVaÚP (Komisia výstavby a územného plánovania) uverejnila článok s názvom „Čas účtovania neodvratne prichádza“. Jeho autor hodnotil činnosť KVaÚP za roky 1995-1998 a vyjadril pohlúbovanie nad problémami samosprávy mesta v oblasti investícií, vyplývajúcimi z nedostatku finančných zdrojov.

Na záver spomínaného článku boli uvedené – podľa vtedajšej komisie - dôležité či prioritné investičné zámery, na realizáciu ktorých by v novom volebnom období bolo žiaduce zabezpečiť finančné zdroje. V závere bola uvedená veta: „Ak sa počas funkčného obdobia novej KVaÚP a mestskej samosprávy podarí realizovať aspoň jedna tretina z uvedených investičných zámerov, môže sa funkčné obdobie samosprávy i komisie za daných podmienok finančných zdrojov považovať za nadmieru úspešné.“ Vtedy to boli nasledovné investičné zámery:

1. - rekonštrukcia Námestia slobody,
2. - dokončenie riešenia infraštruktúry v novej obytnej zóne „Nad Chiranou“,
3. - zabezpečenie projektovej prípravy a realizácie južného obchvatu s financovaním z centrálnych zdrojov,
4. - doriešenie kanalizačných zberačov a sietí v kritických miestach,
5. - vytvorenie pešej zóny v centre mesta a výstavba križovatky pri MsÚ s novým presmerovaním dopravy,
6. - vybudovanie riadneho parkoviska na Lipovej ulici,
7. - doriešenie oplotenia rím. - kat. cintorína od IBV Drahy,
8. - rekonštrukcia – oprava chránenej budovy „starého obecného domu“ na Hurbanovej ulici,
9. - doriešenie autobusovej stanice a presmerovanie ťažkej dopravy i v nadväznosti na prepojenie na budúci južný obchvat,
10. - riešenie kanalizácie a čistenia odpadových vôd vo veľkých miestnych častiach,
11. - vytvorenie a realizácia štatútu pre „Prímestský les“ resp. „Lesopark Dubník“,

12. - dobudovanie miestnych komunikácií – dokončenie chýbajúceho úseku cesty Hlavina – u Klimáčkov v nadväznosti na jednania v minulých rokoch o hraničnom priechode do Novej Lhoty a so zámerom prepojenia na severný obchvat mesta,

13. - príprava podmienok na rozšírenie mestského cintorína.

V ďalšom článku s názvom „Retrospektíva lepšia ako perspektíva“ (Star. spravodajca, č. 3/2001, s. 15, autor Jakub) boli vtedajšie investičné zámery hodnotené ako nesplnené a súčasne bolo konštatované, že ani v pripravovanom rozpočte na najbližšie obdobia sa nevytvárajú predpoklady na realizáciu uvedených zámerov. Autor vtedy vyslovil ľútosť nad tým, že sa už na začiatku nového volebného obdobia navdzuje pesimistická atmosféra v našom meste a že rozpočet mesta schválený na 27. zastupiteľstve samosprávy k lepšej atmosfére a optimizmu predpoklady nevytvára, skôr potvrdzuje popisované obavy.

Od uverejnenia článku uplynulo ďalších 9 rokov a vo vedení mesta sa vystriedali ďalšie dve garnitúry poslancov aj vedúcich funkcionárov mesta. Pribudli však aj nové kompetencie prenesené zo štátu do pôsobnosti samospráv miest a obcí (školsťvo, kultúra...), čo prinieslo ďalšie nie úplne pokryté náklady a teda aj nároky na rozpočty miest a obcí. Možno i preto nebolo doteraz možné splnenie všetkých zámerov, ktoré boli v spomínaných článkoch uvedené. Doteraz bolo splnených len 5 citovaných zámerov. Možno niektoré, vtedy prioritné zámery, už podľa nových podmienok stratili na význame, ktorý im bol pred 12 rokmi pripisovaný a naopak, prioritu získali iné investície, napríklad do budovania parkovísk, triedenie odpadov, rekonštrukcie ZŠ.

Aj napriek tomu však vtedajší postup KVaÚP potvrdzuje potrebu tvorby perspektív a zámerov, ich postupného realizovania a dopracovania podľa meniacich sa prírodných, materiálnych, znalostných a legislatívnych podmienok v da-

nom časovom období. Je to potrebné pre zabezpečovanie života občanov a je to aj v záujme samospráv, ak chcú zabrániť vyludňovaniu mesta, vyplývajúcejmu nielen zo starnutia jeho obyvateľov ale i z odchodu najmä mladých občanov do iných miest za lepšími podmienkami.

Chcem vysloviť nádej, že doteraz nerealizované akcie z tých, ktoré boli pred rokmi navrhované – 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11 a 12 neupadnú celkom do zabudnutia a že sa ich realizácie (aj napriek nepriaznivým finančným podmienkam) dožijú aspoň naše právnickáta.

Okrem iného konštatujem, že v našich mestských novinách sa už niekoľko rokov objavuje veľmi málo informácií o činnosti jednotlivých odborných komisií pri MsZ, s výnimkou so-

ciálnej komisie, ktorej sú čítatelia Spravodajcu isto vďační.

Nie všetci občania, hlavne tí zo staršej generácie, majú internet alebo káblovú TV. Preto by iste okrem periodických článkov Mgr. Klimáčkovej zo zasadnutí MsZ privítali i články o postojoch a činnosti poslancov, ktorých si zvolili. Nevolíli ich len preto, aby „tam niekto bol“, ale hlavne preto, aby zastupovali záujmy občanov mesta a aby ich občias o výsledkoch svojej aktivity aj informovali. A pre mnohých občanov sú ešte stále najviac dostupné informácie, ktoré prináša Staroturiansky spravodajca.

Hoci mám už nad 75 rokov, stále ma viac zaujímajú informácie o tom, čo je a bude, ako o tom, čo bolo a nedá sa už zmeniť.

Ján Kubečka

Niečo zo slovenčiny

Magistra - magisterka

Každoročne koncom júna narastá počet otázok týkajúcich sa pomenovania absolventiek magisterského štúdia na vysokých školách či univerzitách, teda či sa absolventka má volať magistra alebo magisterka. Slovo magistra je staršie a v súčasnosti sa používa na označenie pracovníčky lekárne spravidla s vysokoškolským vzdelaním. Z hľadiska tvorenia slov v slovenčine treba povedať, že od podstatných mien mužského rodu zakončených na -er pomenovania ženského rodu sa tvoria príponou -ka, napr. majster - majsterka, minister - ministerka, presbyter - presbyterka, súper - súperka, a teda aj magister - magisterka. Preto je odôvodnené na označenie absolventky magisterského štúdia používať slovo magisterka.

Pravopis slovných spojení typu mesto Košice

Niektorí autori úradných listov či dokumentov si nezriedka kladú otázku, s akým začiatočným písmenom sa majú písať slová mesto a obec v slovných spojeniach s konkrétnym názvom mesta či obce, teda či sa má v slovách mesto, resp. obec napríklad v spojeniach mesto Košice, obec Báhoň písať malé začiatočné písmeno alebo veľké začiatočné písmeno. Odpoveď na túto otázku je jednoznačná. Slová mesto a obec ani v spojeniach s názvom mesta či obce nie sú vlastnými menami, preto sa majú písať s malým začiatočným písmenom.

Nie častokrát, ale často

V rečovej praxi môžeme počuť aj vyjadrenia ako priateľstvo sa častokrát končí láskou, žiarlivosť je častokrát dôvodom k nevere, pravda je častokrát krutá, v ktorých sa vyskytuje zložité slovo skladajúce sa z príslovky často a zo slova krát, ktorým sa vyjadruje násobnosť, opakovanosť. Ibaže už sama príslovka často v sebe obsahuje význam násobnosti, opakovanosti, preto nie je dôvod násobnosť, opakovanosť zdôrazňovať ešte aj slovom krát. Vyjadrenia citované na začiatku majú takúto vhodnú podobu: priateľstvo sa často končí láskou, žiarlivosť je často dôvodom k nevere, pravda je často krutá.

Dr. Matej Považaj, Slovenčina na slovíčko, SRO

Vybral áš

Z Centra voľného času Stará Turá

Čo sme zažili od polovice júna do polovice júla 2010?

• V piatok 25. 6. sme sa s deťmi presunuli na Dubník do RZ Javorinka, kde sme s nimi oslávili koniec školského roka riadnou opekačkou. Pracovníci CVČ sa postarali o program a manželka Šopíkovci o „all inclusive“ pre všetky deti. Ďakujeme.

• V pondelok 28. 6. sme pripravili karnevalový program pre deti MŠ. Deti sa nielen zabavili a zatancovali si, ale dokonca pomohli policajtky Janke odhaliť a usvedčiť zlodēja, ktorý kradol rôzne veci z rozprávok.

• Prázdninový program sme otvorili pre deti už 1. a 2. júla. V cévečku sa súťažilo, hralo, zažilo sa minikino, strašilo sa a dokonca sa u nás i spalo. Súčasťou dňa bola i turistika na strelnicu, kde nám manželka Milatovci poskytli nielen priestor, ale venovali sa deťom na 100%. Pán Milata zasvätil deti do tajov streleckého umenia, Lubka Milatová grilovala a starala sa o hladné krky malých strelcov. Ďakujeme.

Ďalší prázdninový týždeň bol na aktivity pre deti ešte bohatší. Rôzne činnosti v areáli CVČ, na plavárni, na Dubníku, ale i napr. na Čachtickom hrade alebo na Rohu navštívilo niekoľko desiatok detí.

Čo pripravujeme v mesiaci august 2010?

• Hneď prvý augustový týždeň sa vyberieme do RZ Podvišňové, kde sme v spolupráci so sociálnym oddelením zorganizovali detský letný tábor KURIATKO.

• V dňoch 30. – 31.8. vás srdečne pozývame do CVČ na Dni otvorených dverí. Môžete sa prísť so svojimi deťmi pozrieť, informovať sa o činnosti alebo i prihlásiť sa do záujmových krúžkov, ktoré sme pre vás pripravili v školskom roku 2010/2011. V CVČ vám budeme po tieto dva posledné prázdninové dni k dispozícii od 10.00 – 16.00 hod

Ponuka záujmových krúžkov v školskom roku 2010/11

(Zápis do krúžkov prebieha v CVČ od 30.8. – 17.9.2010. Krúžková činnosť začína v pondelok 20.9.2010).

• Plavecký krúžok (deti ZŠ)
• Futbalový krúžok (prípravka, mladší žiaci, starší žiaci)
• Break dance (prípravka, deti, juniori) - Skoky, saltá, točenie na hlave, na rukách a na chrbte - to je akrobatický hip hopový tanec Break dance. Je veľmi namáhavý po fyzickej stránke a je ideálny na vybitie energie teenagerov. Dôležitá je fyzická príprava, posilňovanie a kondička. Náplňou krúžku je nácvik základných prvkov a jednoduché choreografie. Deti, ktoré sa chcú prihlásiť do break dance, musia najskôr absolvovať prípravku.

• C-walk (uzavretá skupina) - Štýl tanca, ktorý vznikol v 90. rokoch v Los Angeles. Tancuje sa výlučne nohami s tým, že sa často menia smery chodidiel, pričom sú takmer stále v pohybe. Náplňou krúžku je nácvik základných prvkov a jednoduché choreografie.

• Zápasníci (uzavretá skupina) - Náplňou je zápasenie voľným štýlom, v ktorom počas stretnutia dvaja zápasníci bez použitia náčinia prekonávajú vzájomný odpor síl.

• Kolky (II. stupeň ZŠ) - Moderne vybavená kolkáraň, vedenie profesionálneho trénera, pohybové vyžitie, relax - to je to, čo čaká na chlapcov a dievčatá, keď sa rozhodnú navštíviť tento krúžok. Náplňou krúžku je získavanie teoretických a praktických základov hry a účasť na turnajoch. A keď sa deťom bude dariť? Možnosť postupu do I. dorasteneckej ligy.

• Športové všeličo (deti ZŠ od 3. ročníka) - Rôzne druhy netradičných športov a pohybových aktivít v jednom roku.

• Roztlieskavačky (dievčatá 4. – 7. ročníka ZŠ) - Krúžok je zameraný na pohybovú výchovu s využitím hudobnej predlohy. Súčasťou tréningov je i rytmická a gymnastická príprava (krúžok bude prebiehať 2 x týždenne). Cieľom je vytvoriť skupinu, ktorá bude pripravená vystúpiť pri futbalových zápasoch či prezentácii činnosti CVČ.

• Gymnastika (deti ZŠ) - Je to záujmový krúžok určený pre chlapcov a dievčatá ZŠ, ktorým nestačia hodiny telesnej výchovy na vybitie svojej energie. Pohyb, pohyb a stále pohyb. Stojky, kolesá, „hulahop“, šnúry a iné krkolomné cvičenia na mäkkej zápasníckej žínke pod dohľadom odborného pracovníka sú zárukou nielen kvalitného vyplnenia voľného času detí, ale i zdokonalenie sa v

gymnastických prvkoch a v neposlednom rade zvýšenia kondície detí.

• Žabiaci (pre predškolákov) - Športovo-pohybové hry.

• Lentilky (pre predškolákov) - Tanečno-pohybové hry.

• Aerobicmix (uzavretá skupina pokročilých cvičeníek) - Rôzne štýly aerobicu (tanečný aerobic, fitness aerobic, belly aerobic, latino aerobic, stepaerobic,...), ktoré sa budú na hodinách striedať. Jedná sa o intenzívny aerobný tréning redukujúci tuky a je zameraný na zvyšovanie kondície a na formovanie postavy, najmä na formovanie dolných končatín, bokov a sedacieho svalstva.

• Aerobic a zumba pre nástrojných začiatočníkov - Dynamické cvičenie i pre úplných začiatočníkov s výučbou jednotlivých krokov „step by step“ s prispôbením tempa hudby a náročnosťou hodiny. Cvičenie je určené i pre absolútnych laikov.

• Stepaerobic a posilňovacie cvičenia (záujemcovia od 15 rokov) - Stepaerobic je obľúbená forma aerobicu špecifická vystupovaním na odpružený step (schodík), ktorého výšku si môžete sami regulovať, čo zaručuje cvičenie šetrné k nášmu kĺbovému a väzivovému aparátu. Jedná sa o intenzívny aerobný tréning redukujúci tuky a je zameraný na zvyšovanie kondície a na formovanie postavy, najmä na formovanie dolných končatín, bokov a sedacieho svalstva. K posilňovaniu homých partií sú využívané rôzne pomôcky (sú v CVČ k dispozícii) - jednoručné činky, gumičky, softgymy, overbally atď.). Hodinové cvičenie neobsahuje choreografie a cvičí sa pri rýchlym tempe.

• Pilates (pokročilí) - Tento cvičebný systém vedie k posilneniu a pretiahnutiu svalov celého tela. Vytvára akési „štihle svaly“! K cvičeniu sa používajú špeciálne pomôcky tzv. „pilates towels“, ktoré cvičenkám budú v CVČ zapožičané.

• Kalanetika (záujemcovia od 15 rokov) - Je to cvičenie, ktoré modeluje a posilňuje telo. Cviky sa skladajú z jemných drobných pohybov. Nepôsobí prílišným tlakom na kĺby, vyhába sa prudkým trhavým pohybom. Prináša telu pevnosť, ohybnosť a pružnosť, bez toho aby preťažovala chrbát. Hodinové cvičenie prebieha v pomalom tempe.

• Orientálne tance (dievčatá ZŠ 4. - 9. ročník) - Krúžok bude zameraný na orientálne tancovanie s dôrazom na správne držanie tela a zdravotné cvičenie. Hravou formou budú dievčatá so základnými prvkami orientálneho tanca zoznamované v slovenčine a v angličtine. Náplň jednotlivých hodín bude okrem tancovania obohatená o relaxačné techniky a zábavné hry. Bude otvorená len 1 skupina a kurz môže navštevovať max. 12 detí.

• Orientálne tance (uzavretá skupina pokročilých tanečníčok)

• Siniečka orientu (deti 1.-3. ročníka ZŠ) - Krúžok bude zameraný na orientálne tancovanie s dôrazom na správne držanie tela a zdravotné cvičenie. Hravou formou budú dievčatá so základnými prvkami orientálneho tanca zoznamované v slovenčine a v angličtine. Náplň jednotlivých hodín bude okrem tancovania obohatená o relaxačné techniky a zábavné hry. Bude otvorená len 1 skupina a kurz môže navštevovať max. 12 detí.

• ASHRAT (uzavretá skupina orientálnych tancov) - Hlavnou náplňou je nácvik orientálnych choreografií určené na prezentáciu činnosti.

• Chovatelský krúžok a ekohry (deti ZŠ) - hlavnou náplňou krúžku je starostlivosť o jednotlivé druhy zvierat, no deti tu získajú i rôzne informácie z oblasti ekológie a nechýba ani hra.

• Pesničky s gitarou (začiatočníci od 4. ročníka ZŠ) - náplňou krúžku je zoznámiť deti a mládež so základmi hry na gitare. Výsledkom by mala byť znalosť základných akordov a množstva trampských i populárnych pesničiek.

• Majster hracích konzol - Hracie konzoly sú označované za revolučný herný systém, ktorý umožňuje človeku mať pocit, že sa hry zúčastňuje priamo na mieste diania. Prostredníctvom týchto konzol sa môže dieťa ocitnúť na tenisovom kurte, golfovej ploche, v telocvični, na lyžiarskom svahu, v boxerskom ringu, v bazéne. Do ruky si zoberie tenisovú raketu, kord, loptu alebo lyžiarske palice a snaží sa pretekať, zápasíť, byť najrýchlejší, najšikovnejší - vyhrať nad svojim súperom. Cieľom krúžku je ponúknuť deťom možnosť vyskúšať si počas roka niekoľko takýchto športov a tréningom dosiahnuť v nich čo najlepšie výsledky.

• Zavináč - internetový krúžok pre deti ZŠ.

Věra Teplíčková, riaditeľka CVČ Stará Turá

Záhradkárske okienko

Nedočkavo sme čakali na letné teplo, až nás prekvapilo v plnej paráde. Posledné dni júla nám však dovolili ochladieť sa a venovať sa znovu odloženým prácam v záhradke.

Jahodovú sadbu si nachystáme z trsov osvedčených odrôd, musí byť dobre vyvinutá a zdravá. Pred výsadbou ju namočíme do vody a následne sadíme do pripravenej humóznej pôdy. Na stanovisku budú jahody viac rokov, preto by sme nemali zabudnúť na dostatočné zásobné hnojenie.

Proti hubovitým chorobám naďalej preventívne striekame zeleninu počas zberu kontaktnými prípravkami - postrekmi (Kuprikol 50, Champion 50 WP, Bravo 500, Kocide 2000, Cuproxat SC,...) Niektoré systémové prípravky už nie sú vhodné kvôli dlhej ochrannej dobe (Acrobat MZ, Ridomil Gold MZ 68 WG, 42,5 WG, Kurzate K, Tattoo, Folpan 80 WDG).

Na ochranu viniča opakovane aplikujeme širokospektrálne prípravky (Schavit F71, 5WP, Zato 50 WG, Discus, Quadris, Cabrio Top..., ale i Kuprikol). Tento rok sa v teplých dňoch prejavila hlavne múčnatka, a tak je potrebné striekať prioritne prípravkom Sulikol a Thyovit.

Postreky proti živočíšnym škodcom na zemiach (Calipso, Actara, Nurelle, Karate Zeon, Karate, Decis) sa používajú už len na neskorších odrodách.

Pred vykopávaním napríklad skorých zemiakov a iných dozretých plodín môžeme na záhon vopred „rozhodiť“ tzv. zelené hnojenie. Ušetríme si tak ich pracné sadenie. Pôdu stačí po vykopaní len urovnať a poliať. Plodiny, ako repka olejná, horčica, hrach, ovos a aj ich „mix“, nám svojou zelenou hmotou po zarýľovaní na jeseň vylepšia nielen pôdne vlastnosti, ale i vyhnoja pôdu.

Mravec sa tento rok opäť premnožil. Jeho „hrady“ sú postavené snád' všade. Ochrana na kmeňoch stromov s lepovými páskami a lepom bola v minulosti úspešná. No tento rok asi treba využiť širšiu škálu prípravkov na ich ničenie i na chodníkoch a záhonoch. Z postrekových prípravkov nielen do domácností odporúčame Fast LP, Biotoll, Champion Almus, Cyper 0,5 EM... Z práškových návnad je to Ferdo L.T., Stop mravec nový, Biotol...

Hoci už niektorí záhradkári majú úrodu jablák „obranú“, treba už v tomto období myslieť na pehovitost jabloní. Výrazne sa začína prejavovať koncom augusta a začiatkom septembra počas vlhších dní. Postreky s obsahom vápnika nielenže vylepšujú kvalitu plodov, ale i podstatne, pri viacnásobnom aplikovaní, chránia uskladnené plody. Z odporúčaných vyberáme Wuxal sus Ca, Paralux, Florasin Calcium...

tel.: 7763485

Váš partner nielen pre záhradu

Jedinečná príležitosť!

Prvá opatrovateľská agentúra ponúka opatrovanie detí a dospelých za výhodné ceny.
Kontakt: 0905 436 432, 0918 525 453

Na turnaji v Salzburgu 2010

Dvadsať tri malých futbalistov a s nimi dvanásť rodičov sa zúčastnilo v dňoch 21. - 24.5.2010 medzinárodného turnaja „Mozart Trophy“ v rakúskom Salzburgu.

V piatok ráno sme sa v plnom počte naložili do Euromed-u a áut, a vyrazili na dlhú cestu. A aby nebola taká únavná, zastávku sme si urobili v Bratislave v ZOO.

Po príchode do Salzburgu nás vítal neprijemné upršané počasie, takže prechádzka pešou zónou Salzburgu bola rýchla. Organizátori turnaja nás ubytovali v centre historického mesta v Základnej škole. Veľká trieda sa o chvíľu premenila na plnú nocľaháreň, deti boli už vopred vzrušené predstavou rozprávania strašidelných, ale i vtipných príbehov.

V sobotu ráno sa to začalo – slávnostné otvorenie turnaja. Na našich deťoch bolo vidieť za zvukov slovenskej hymny, že sú hrdí na svoju vlasť a na to, že ako jediní zo Slovenska ju ideme reprezentovať.

Malí futbalisti súťažili v dvoch ročníkových kategóriách – 2001 a 1999 s futbalistami Rakúska, Nemecka, Talianska, Maďarska a Poľska.

Po troch ťažkých zápasoch v ten deň bolo rozhodnuté – dveťtisícjednotky pôjdu na druhý deň bojovať o 1.-8. miesto, a deväťdesiatdevinky o 9.-16. miesto. Únava celého dňa však vôbec nebola na nich poznať. Energiu už o chvíľu po večeri vybíjali v loptových hrách, vymýšľaní vtipných scénok, hádaniek...

Na druhý deň futbalová zodpovednosť za uhratie výsledku bola cítiť už od rána. Staršia prípravka hrala svoje zápasy v inom meste – Bergheim. Po

dvoch výhrach a jednej remíze skončili na peknom 10. mieste.

Mladší po jednej prehre i jednej výhre čakali na odohratie finálového zápasu o 3. alebo 4. miesto. Hneď v úvode po nespravodlivo odpískanej penalte inkasovali prvý gól, a hra akoby pre nich skončila. Práve vtedy sa však vrátili naši starší a ich „hurónskym“ povzbudzovaním (mimochodom – i všetci rodičia sa vrátili bez hlasu do sústavného povzbudzovania) určite dopomohli k uhratému výhernému výsledku 2:1, a tým zároveň aj k medaile z 3. miesta.

Naša spoločná radosť sa dá ťažko opísať. No bola skrátka obrovská. Všetci sme tancovali na ihrisku, kričali i plakali...

Ako zasluženému odmenu dostali deti výlet do večerného salzburského Lunaparku. Mali zážitok nielen z gigantického ruského kola, ale i veľkých šmykáliek či jazde na rýchlych autách.

Aby toho nebolo málo, na druhý deň cestou domov sme navštívili Aquapark Senec, kde sa dostatočne vyšantili.

Všetkým nám bolo ľúto, že je koniec, ale už teraz sa tešíme na ďalšiu zaujímavú športovú akciu.

Za účasť na tejto vydarenej akcii veľmi pekne ďakujeme mnohým spon-

zorom a organizáciami: Justur s.r.o., Nadácia Život, mesto Stará Turá, Euromed, Auto-Rs. PLAST s.r.o., Vladimír Dinga, Autopotreby Trio, Sevotech, Idamer. Zvlášť poďakovanie patrí rodičom detí, ktorí po celý čas boli morálnou podporou mužstiev, tak isto i trepezlivému a super šéfovi Martinovi.

Najväčšie poďakovanie si však zaslužia naše deti – budúce futbalové reprezentačné hviezdy.

Silvia Záhorová

STAROTURIANSKY SPRAVODAJCA, mesačník obyvateľov mesta Stará Turá, ročník XVIII., číslo 8 - august 2010. Vydáva mesto Stará Turá, www.staratura.sk. Adresa redakcie a inzertného oddelenia: Mestský úrad, Ul. SNP 1/2, 916 01 Stará Turá, tel. (032) 7461615, 746 1611, fax 7764276, e-mail: media@staratura.sk, msu@staratura.sk. Redakčná rada: Mgr. Ján Tomeš - predseda, (zastupca@staratura.sk), Ján Mikláš, Mgr. Anna Chmurová, Bc. Zuzana Zigová, Ing. Gustáv Rumánek, Věra Teplíčková, Jana Roháčková. Šéfredaktor: Ján Mikláš, (032) 746 1615, 0905446984, mail: media@staratura.sk. Zalomenie, tlač a distribúcia: Vydavateľstvo DELTA, Jiří Foldyna, e-mail: noviny@ismo.sk, tel. 0905259315. Vychádza začiatkom každého mesiaca. Uzavierka čísla je vždy do 15. v predchádzajúcom mesiaci. Za vecnú správnosť príspevkov zodpovedajú autori. Redakcia si vyhradzuje právo príspevky štylisticky upravovať, zostručňovať, prípadne i neverejniť. Za obsah platenej inzercie a reklamy zodpovedá inzerent (objednávateľ). Zasláné rukopisy, fotografie, kresby - ak to nebolo dohodnuté inak, redakcia nevracia. Registrácia: EV 2849/08. Cena reklamy: 0,49 eura/1 cm², 0,66 eura/1 cm² (16 str). Vlastníkom tohto periodika je mesto Stará Turá. © DELTA